

## Vejledning om frigivelse af børn til national adoption

### *Indholdsfortegnelse*

#### Indledning

#### Del I Generelt om adoption

Kapitel 1: Regler og aktører på adoptionsområdet

Kapitel 2: Kort om de forskellige adoptionstyper

Kapitel 3: Faderskab eller medmoderskab

3.1. Behandlingen af adoptionssager, når sagen om faderskab eller medmoderskab verserer

3.2. Behandlingen af adoptionssager, når faderskabet eller medmoderskabet er fastslået

3.3. Genoptagelse af sag om faderskab eller medmoderskab efter at adoptionen er gennemført

3.4. Særligt om spørgsmål om faderskab eller medmoderskab i stedbarns- og familieadoptioner

Kapitel 4: Samvær mellem barnet og den oprindelige slægt

Kapitel 5: Opfølgingsrapporter om barnet

#### Del II Adoption med samtykke

Kapitel 6: Betingelser for at gennemføre en adoption med samtykke

Kapitel 7: Familieretshusets sagsbehandling

7.1. Generelt om sagsbehandlingsforløbet

7.2. Rådgivning og vejledning af barnets forældre

7.3. Indhentelse af oplysninger om forældre

7.4. Sagsbehandling og indhentelse af oplysninger om barnet

7.5. Indhentelse af samtykke og/eller erklæring

7.6. Kontakten til øvrige samarbejdsparter

Kapitel 8: Kommunens sagsbehandling

8.1. Indledende sagsbehandling

8.2. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet ikke er født

8.3. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet er født

8.4. Akut anbringelse

8.5. Tilsyn med barnet under anbringelsen

Kapitel 9: Udslusning af barnet

#### Del III Adoption uden samtykke

Kapitel 10: Betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke

10.1. Generelle betingelser og det overordnede hensyn til barnet

10.2. Adoption uden samtykke, når forældrene varigt er uden forældreevne (§ 9, stk. 3)

10.3. Adoption uden samtykke når barnet har en særlig tilknytning til plejeforældrene (§ 9, stk. 4)

10.4. Adoption uden samtykke i andre tilfælde (§ 9, stk. 2)

Kapitel 11: Sagsbehandlingen i kommunen

- 11.1. Adoption eller anbringelse
- 11.2. Undersøgelse af forældreevne
- 11.3. Rådgivning fra VISO, den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation
- 11.4. Indstilling til børn og unge-udvalget om adoption uden samtykke
- 11.5. Beskikkelse af advokater
- Kapitel 12: Sagsbehandling i Ankestyrelsen
- 12.1. Ankestyrelsens afgørelse
- Kapitel 13: Midlertidig placering
- Kapitel 14: Udslusning af barn
- Kapitel 15: Indbringelse af sagen for domstolene

### *Indledning*

Denne vejledning indeholder retningslinjer for sagsbehandlingen vedrørende børn til bortadoption i Danmark.

Vejledningen retter sig til sagsbehandlere i Familieretshuset og Ankestyrelsen i forbindelse med afgørelser om at frigive et barn til bortadoption med eller uden samtykke fra forældrene. Vejledningen retter sig også til sagsbehandlere i kommunerne, som i forbindelse med sager om adoption uden samtykke foretager den indledende skønsmæssige vurdering af, om hensynet til barnet afgørende taler for, at en adoption uden samtykke må antages at være den bedste løsning for barnet.

Vejledningen er endvidere tænkt som et arbejdsredskab til sagsbehandlere i såvel Familieretshuset som kommuner, når de har kontakt med kommende forældre, som overvejer at bortadoptere et barn.

I vejledningen beskrives en række materielle og processuelle krav, der følger af adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019. Anden lovgivning er beskrevet, når det er relevant.

[Vejledningen skal læses i sammenhæng med bekendtgørelse om adoption, bekendtgørelse om forretningsordenen for Adoptionsnævnet, bekendtgørelse om forretningsordenen for et adoptionssamråd og vejledning om adoption.](#)

[Der henvises også til lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 798 af 7. august 2019 med senere ændringer \(serviceloven\) og vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier \(vejledning nr. 3 til serviceloven\).](#)

[Endvidere henvises til de generelle sagsbehandlingsregler i kapitel 3 i lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019 med senere ændringer, samt den til loven hørende bekendtgørelse om Familieretshuset og vejledning om Familieretshuset. Endelig henvises til børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 772 af 7. august 2019 med senere ændringer, forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. nr. 776 af 7. august 2019 med senere ændringer, og vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.](#)

Vejledningen anvendes fra den 1. juli 2020 og erstatter vejledning nr. 9662 af 10. juli 2019 om frigivelse af børn til national adoption.

Vejledningen er navnlig opdateret med de ændringer, der følger af lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og refleksionsperioden samt opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.). Det drejer sig navnlig om, at forældres ret til orientering om deres barn efter forældreansvarsloven bortfalder, når barnet midlertidigt anbringes hos en adoptivfamilie med henblik på adoption uden samtykke.

Ændringerne af vejledningen vedrører således ikke kommunernes deltagelse af behandlingen af adoptionssager.

Det er vigtigt at være opmærksom på, om der er sket ændringer af lovgivningen, som endnu ikke er afspejlet i vejledningen. Det er muligt at se, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye vejledninger, på Retsinformations hjemmeside: [retsinformation.dk](http://retsinformation.dk).

Denne vejledning gælder ikke for Færøerne og Grønland. Det bemærkes, at Færøerne den 29. juli 2018 har hjemtaget sagsområdet person-, familie- og arveretten, herunder adoptionsområdet. Færøerne og Danmark har indgået en aftale om samarbejde på adoptionsområdet, som er bekendtgjort med bekendtgørelse nr. 766 af 6. juni 2018 om aftale mellem Færøernes landsstyre og Danmarks regering om samarbejde om adoption.

~~Vejledningen anvendes fra den 15. juli 2019 og erstatter vejledning nr. 9268 af 20. marts 2019 om frigivelse af børn til national adoption.~~

~~Vejledningen er opdateret som følge af lov nr. 497 af 1. maj 2019 om ændring af adoptionsloven, lov om social service og forskellige andre love (Kontinuitet og enkle forløb for børn, der adopteres uden samtykke). Loven træder i kraft den 1. juli 2019. Med loven gennemføres en række forenklinger i behandlingen af sager om adoption uden samtykke. Kompetencen til at træffe afgørelse om adoption uden samtykke flyttes således fra Familieretshuset til Ankestyrelsen, mens kompetencen til at beskikke en advokat for parterne i disse sager flyttes fra Familieretshuset til kommunalbestyrelsen. Med loven indføres endvidere hjemmel til, at børn, der adopteres uden samtykke, til andre end deres plejefamilie, placeres midlertidigt hos den kommende adoptivfamilie, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om adoption uden samtykke.~~

## Del I

### Generelt om adoption

I denne del af vejledningen redegøres for de overordnede principper for gennemførelse af adoptioner med og uden samtykke, de relevante myndigheder på området samt de oprindelige forældres retsstilling i forhold til kontakt med barnet og opfølgning på adoptionen.

I kapitel 1 redegøres for de kompetente myndigheders rolle i adoptionssagerne. Kapitel 2 beskriver de forskellige typer af adoption og de overordnede principper for disse. Kapitel 3 vedrører reglerne om faderskab og disses betydning for behandlingen af adoptionssager. Kapitel 4 omhandler muligheden for, at et bortadopteret barn bevarer en kontakt til sin oprindelige slægt, mens kapitel 5 vedrører opfølgningen på adoptionen i forhold til de oprindelige forældre.

#### Kapitel 1

##### *Regler og aktører på adoptionsområdet*

En række myndigheder m.v. er involveret i sager om bortadoption af børn i Danmark. Afhængig af om der skal gennemføres en adoption med eller uden samtykke, har forskellige myndigheder kompetencen og bliver inddraget i sagsbehandlingen. De vigtigste aktører på adoptionsområdet er:

- Familieretshuset
- Adoptionssamrådene
- Adoptionsnævnet
- Kommunerne
- Børn og unge-udvalgene
- Ankestyrelsen
- Domstolene

### *Familieretshuset*

~~Familieretshuset behandler alle sager om adoption. Dvs., at~~ Familieretshuset behandler sager om fremmedadoption, familieadoption og stedbarnsadoption, men ikke sager hvor barnet adopteres uden samtykke. Ligeledes varetager Familieretshuset opgaven med at tilvejebringe oplysninger til adoptionsrådene i sager om godkendelse af adoptanter. Det er også Familieretshuset, der udfærdiger adoptionsbevillinger i sager, hvor der skal udfærdiges en dansk bevilling til adoption. I sager om adoption uden samtykke udfærdiges bevillingen dog af Ankestyrelsen. I en række sager om international fremmedadoption via en formidlende organisation anerkendes den udenlandske adoptionsafgørelse umiddelbart her i landet, og Familieretshuset udsteder i disse sager en bekræftelse på anerkendelsen i stedet for en dansk bevilling.

I forbindelse med adoptionssager, hvor der ikke stilles krav om, at ansøgeren skal godkendes som adoptant, varetager Familieretshuset undersøgelsen af, om adoptionen vil være til gavn for barnet, hvis barnet adopteres med samtykke.

I sager om adoption med samtykke af børn i Danmark indsamler Familieretshuset de nødvendige oplysninger til brug for afgørelsen om frigivelse af barnet til bortadoption. Denne opgave er nærmere beskrevet i vejledningens del II.

I forbindelse med ansøgninger om godkendelse som adoptant varetager Familieretshuset sekretariatsfunktionen for adoptionsrådene. Herudover udfærdiger Familieretshuset, når adoptionsrådet har godkendt ansøgeren som adoptant til international adoption, en rapport om ansøgerens forhold til brug for de udenlandske adoptionsmyndigheder.

Endelig skal Familieretshuset i sager, hvor forældrenes samtykke til adoption er afgivet i udlandet, og hvor den udenlandske adoptionsafgørelse ikke umiddelbart anerkendes her i landet, forud for udstedelse af adoptionsbevillingen tage stilling til, om samtykket kan ligestilles med samtykke afgivet for en dansk myndighed eller institution.

### *Adoptionssamrådene*

Efter adoptionslovens § 25 a, stk. 3, består et adoptionssamråd af et medlem med en social uddannelse, en jurist og en læge. Medlemmerne beskikkes af social- og indenrigsministeren for indtil fire år ad gangen, og genbeskikkelse kan finde sted. Det juridiske medlem er formand for adoptionssamrådet.

Der er oprettet to adoptionssamråd.

Familieretshuset stiller sekretariatsbistand til rådighed for adoptionssamrådene.

En væsentlig opgave i adoptionssamrådene er at træffe afgørelse i sager, hvor ansøgere ønsker at blive godkendt som adoptanter.

Adoptionssamrådene har ikke opgaver i forbindelse med sager om frigivelse af børn til bortadoption i Danmark.

### *Adoptionsnævnet*

Adoptionsnævnet består af en formand og ni andre medlemmer med forskellig faglig baggrund. Medlemmerne og deres stedfortrædere beskikkes af social- og indenrigsministeren.

Der henvises til adoptionslovens § 25 b og bekendtgørelse om forretningsordenen for Adoptionsnævnet, der indeholder regler om Adoptionsnævnets sagsbehandling og opgaver.

Adoptionsnævnet behandler klager over adoptionssamrådernes afgørelser.

Adoptionsnævnet varetager herudover bl.a. opgaven med at matche danske børn til bortadoption til ansøgere, der er godkendt til national adoption. Denne matchningsopgave foretages af Adoptionsnævnet i alle sager om fremmedadoption, hvor der ikke på forhånd er udvalgt en familie til det konkrete barn.

Adoptionsnævnet skal desuden indsamle, bearbejde og formidle viden om adoptionsområdet såvel på nationalt som internationalt plan.

### *Ankestyrelsen*

I sager om stedbarnsadoption og familieadoption er Ankestyrelsen klageinstans for Familieretshusets afgørelse. Familieretshuset kan desuden i en række tilfælde forelægge sager for styrelsen.

I forbindelse med sager om fremmedadoption tilrettelægger og udbyder Ankestyrelsen de kurser, der indgår som fase 2 i undersøgelsesforløbet samt adoptionsrådgivning (PAS-rådgivning).

Ankestyrelsen har ikke herudover opgaver i forbindelse med behandlingen af sager om frigivelse af børn til frivillig bortadoption.

Ankestyrelsen fungerer herudover bl.a. som autoriserende myndighed og tilsynsmyndighed i forhold til en adoptionsformidlende organisation.

Ankestyrelsen behandler sager om adoption uden samtykke. Det er således Ankestyrelsen, der træffer afgørelse om frigivelse af et barn til bortadoption uden samtykke. Ankestyrelsens afgørelse kan indbringes for retten. Bevillingen til adoption udarbejdes i sager om adoption uden samtykke af Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen behandler sager om adoption uden samtykke på et ankemøde, hvori der deltager to beskikkede medlemmer udpeget af social- og indenrigsministeren, to ankechefer og en adoptionskyndig medarbejder fra Ankestyrelsen. Afgørelsen træffes med almindeligt stemmeflertal, jf. § 55, stk. 4, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 826 af 16. august 2019 med senere ændringer (retssikkerhedsloven). Det bemærkes, at også den adoptionskyndige medarbejder har stemmeret.

### *Kommunen og børn og unge-udvalget*

Hvis der er tale om en fremmedadoption, dvs. en adoption hvor ansøgeren skal godkendes som adoptant som beskrevet i kapitel 2, har kommunen almindeligvis ansvaret for anbringelsen af barnet, inden adoptionen gennemføres.

Herudover er kommunen involveret i adoptionssager, idet Familieretshuset kan anmode kommunen om en erklæring om, hvorvidt ansøgeren opfylder betingelserne i serviceloven for at have et barn i pleje.

Kommunen har mulighed for at rejse en sag om adoption uden samtykke. Det er dog børn og unge-udvalget, som i medfør af servicelovens § 68 f, stk. 1, indstiller til Ankestyrelsen, at styrelsen træffer afgørelsen om, at barnet adopteres uden samtykke.

Børn og unge-udvalget består af fem medlemmer, hvoraf to medlemmer vælges af kommunalbestyrelsen blandt dens medlemmer, en byretsdommer i vedkommende retskreds og to pædagogisk-psykologisk sagkyndige.

Hvis børn og unge-udvalget finder, at betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt, sendes sagen til Ankestyrelsen, der træffer afgørelse.

Kommunens opgaver med hensyn til adoption er reguleret i servicelovens §§ 68 d og 68 e, mens børn og unge-udvalgets opgaver er reguleret i servicelovens § 68 f.

### *Domstolene*

Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke kan indbringes for domstolene.

### *Regelgrundlaget*

~~Behandlingen af adoptionssager er reguleret i adoptionsloven. Lovens regler er uddybet i bekendtgørelse om adoption (adoptionsbekendtgørelsen) og beskrevet nærmere i vejledning om adoption.~~

~~Der henvises endvidere til serviceloven og vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).~~

## Kapitel 2

### *Kort om de forskellige adoptionstyper*

I det følgende beskrives de forskellige former for adoption. Det drejer sig om fremmedadoption, stedbarnsadoption og forskellige former for familieadoption.

De forskellige adoptionsformer inddeles i anonyme og ikke-anonyme adoptioner, nationale og internationale adoptioner og adoptioner med og uden samtykke.

### *Bedst for barnet – og inddragelse af barnet*

For alle adoptioner er det en grundlæggende betingelse, at adoptionen skal være bedst for barnet, jf. adoptionslovens § 2.

Endvidere fremgår det af adoptionslovens § 6, at et barn, der er fyldt 12 år, som udgangspunkt skal give samtykke til adoptionen. Det gælder alle former for adoption. Samtykket skal gives ved et personligt møde i Familieretshuset eller for adoptioner uden samtykke i Ankestyrelsen, og der skal, inden barnet samtykker, afholdes en samtale med barnet. Ved samtalen skal barnet gives information og rådgivning om adoptionen og dens retsvirkninger, og barnet skal også under samtalen have mulighed for at udtale sig nærmere om adoptionen. Samtalens indhold skal bruges ved vurderingen af, om adoptionen er til barnets bedste.

Er barnet under 12 år, skal der foreligge oplysninger om dets holdning til adoptionen, i det omfang barnets modenhed og sagens omstændigheder taler herfor. Der skal ved afgørelsen i videst muligt omfang tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte adoption. Høringsreglen er ikke ufravigelig, og Familieretshuset og Ankestyrelsen skal derfor altid konkret vurdere det enkelte barns modenhed og ikke alene vurdere dette ud fra barnets alder. Inddragelse af børn under 12 år i form af egentlige samtaler afhænger ligeledes af det enkelte barns modenhed. Det er dog formentlig for de fleste cirka syvårige muligt at gennemføre en samtale, ligesom der også kan gennemføres samtaler med selv meget små børn (førskolealderen) i de fleste tilfælde kan), når samtalen tilrettelægges og gennemføres på barnets præmisser.

### *Fremmedadoption*

Ved fremmedadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn under 18 år, og hvor det er en betingelse for adoptionen, at ansøgeren godkendes som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 1.

Oftest er der tale om adoption af et barn, som ansøgeren ikke kender i forvejen. Der kan dog også være tale om, at ansøgeren kender barnet eller dets forældre, men at tilknytningen ikke er så kvalificeret, at den opfylder betingelserne for at være en familieadoption.

Formidlingen af et barn født i Danmark til godkendte ansøgere (fremmedadoption) sker via Adoptionsnævnet.

#### *Stedbarnsadoption*

Ved stedbarnsadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer sin ægtefælles, samlevers eller registrerede partners barn, jf. adoptionslovens § 5 a.

Stedbarnsadoption er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den forælder, der er gift eller samlevende med adoptanten, jf. adoptionslovens § 16, stk. 2.

En stedbarnsadoption kræver ikke godkendelse som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

#### *Familieadoption m.v.*

Familieadoptioner er normalt kendetegnet ved, at der består en kvalificeret familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og det barn, der ønskes adopteret. Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsen, at barnet enten skal være ansøgerens barnebarn, søskende eller nevø/niece, jf. § 1, nr. 3, litra a, i adoptionsbekendtgørelsen.

Herudover kan der gennemføres familieadoption, hvis der i stedet for en egentlig familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og barnet er en anden kvalificeret tilknytning mellem ansøgeren og barnet, eller mellem ansøgeren og barnets forældre (slægtslignende forhold), jf. § 1, nr. 3, litra b-d, i adoptionsbekendtgørelsen. En ansøgning om adoption af eksempelvis et plejebarn uden samtykke kan gennemføres som en familieadoption, hvis betingelserne i § 9, stk. 4, i adoptionsloven er opfyldte (plejebarnsadoption).

Ved familieadoption kræves det ikke, at adoptanterne har en godkendelse som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

#### *Anonyme adoptioner og ikke-anonyme adoptioner*

Ved anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt ikke har eller ikke har krav på at få kendskab til, hvem adoptanten er. Forbindelsen mellem barnet og adoptanten er efter dansk ret skabt af en myndighed eller institution, der har beføjelse til at yde adoptionshjælp, og der har ikke været kontakt mellem adoptanten og barnets oprindeligt slægt. Disse adoptioner er i sagens natur altid fremmedadoptioner. Anonyme adoptioner kan dog ændre karakter til at være ikke-anonyme, hvis den oprindelige slægt efterfølgende får kendskab til adoptantens identitet.

Ved ikke-anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt har kendskab til adoptantens identitet, hvilket eksempelvis er tilfældet ved familieadoptioner. En ikke-anonym adoption kan dog også være en fremmedadoption, hvis adoptanten kender barnet eller dets forældre, men der ikke er et så nært tilknytningsforhold, at der er tale om en familieadoption.

Ikke-anonyme adoptioner betegnes også som åbne adoptioner.

#### *Internationale adoptioner og nationale adoptioner*

Ved internationale adoptioner forstås adoptioner, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i et andet land, eller et barn, der er ankommet til Danmark med henblik på adoption. Heroverfor står en national

adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i Danmark, herunder på Færøerne eller i Grønland.

Stedbarnsadoptioner, familieadoptioner og fremmedadoptioner kan alle være såvel internationale som nationale.

### *Adoption med og uden samtykke*

Adoption med samtykke omfatter tilfælde, hvor barnets forældremyndighedsindehaver(e) har afgivet samtykke til adoptionen, jf. adoptionslovens § 7. Disse frivillige adoptioner kan både være fremmedadoptioner, stedbarnsadoptioner og familieadoptioner.

Adoption uden samtykke omfatter tilfælde, hvor en adoption gennemføres mod protest fra barnets forældremyndighedsindehaver(e) efter adoptionslovens § 9. Denne type adoptioner kan gennemføres som nationale fremmedadoptioner eller som nationale familieadoptioner. Adoption uden samtykke kan kun ske i de særlige tilfælde, hvor væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det som beskrevet i del III.

## Kapitel 3

### *Faderskab eller medmoderskab*

Efter § 8 i børneloven har moren pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far. Hun skal endvidere oplyse, om hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, hvis barnet kan være blevet til ved denne behandling, og i givet fald oplyse, hvem der har samtykket til behandlingen. Dette gælder også i tilfælde, hvor hun ønsker at bortadoptere barnet.

Loven giver i visse tilfælde en mand, der har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, mulighed for at få prøvet, om han er barnets far. Desuden kan en mand eller kvinde, som har samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion rejse sag om faderskab eller medmoderskab.

Børneloven finder anvendelse, hvis barnet er født den 1. juli 2002 eller senere.

Nedenfor beskrives reglerne for behandlingen af sager om national bortadoption, når faderskabet eller medmoderskabet ikke er fastslået, i afsnit 3.1., og når faderskabet eller medmoderskabet er fastslået, i afsnit 3.2. Der henvises i øvrigt til vejledning om Familieretshusets behandling af sager om faderskab eller medmoderskab, hvor også reglerne for genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, efter at et barn er blevet bortadopteret, er beskrevet.

#### *3.1. Behandlingen af adoptionssager, når sagen om faderskab eller medmoderskab verserer*

Udgangspunktet er, at national bortadoption først kan gennemføres, når en sag om faderskab eller medmoderskab er afsluttet.

Herved sikres, at barnets far eller medmor får mulighed for at udtale sig om adoptionsspørgsmålet, jf. særligt adoptionslovens § 13. Endvidere sikres det, at faderskabet eller medmoderskabet så vidt muligt registreres, således at barnet senere kan få oplyst, hvem dets genetiske far er, eller hvem der har givet samtykke til behandlingen med assisteret reproduktion.

I sager om national bortadoption, hvor barnet normalt opholder sig i en plejefamilie eller på en institution, er der imidlertid afgørende hensyn til barnet, der taler for, at bortadoptionen gennemføres hurtigst muligt efter, at barnet er blevet tre måneder, og barnets forældre kan give samtykke til bortadoption af barnet, jf. adoptionslovens § 8, stk. 2. Det er derfor vigtigt, at sagen om faderskab eller medmoderskab påbegyndes



hurtigst muligt, og det bemærkes i den forbindelse, at børnelovens § 4 giver moren eller Familieretshuset mulighed for at rejse sagen inden barnets fødsel.

I sager om adoption uden samtykke, hvor faderskabet endnu ikke er fastslået, skal spørgsmålet om faderskab i videst muligt omfang afklares, inden sagen forelægges for børn og unge-udvalget.

Det forudsættes i øvrigt, at behandlingen af sagen om faderskab eller medmoderskab tilrettelægges på en sådan måde, at der tages hensyn til sagens hastende karakter, ligesom det forudsættes, at Familieretshusets, familierettens og Ankestyrelsens behandling af adoptions- og faderskabs- og medmoderskabssagerne generelt tilrettelægges således, at sagerne kan afsluttes så hurtigt, som det er muligt og forsvarligt.

*Hvis sagen om faderskab eller medmoderskab trækker i langdrag*

Det kan imidlertid forekomme, at sagen om faderskab eller medmoderskab undtagelsesvis trækker ud, f.eks. hvis den eller de mulige fædre eller den mulige medmor ikke umiddelbart kan anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller hvis en mand, der er eller kan være far til barnet, eller en mulig medmor til barnet, har ukendt adresse, bor i udlandet eller ikke reagerer på Familieretshusets henvendelser.

I sådanne tilfælde kan adoptionen gennemføres, hvis den eller de mænd eller den kvinde, der er parter i sagen, erklærer sig indforstået med adoptionen. Erklæring herom bør afgives skriftligt, og det bør aldrig overlades til barnets mor at indhente erklæringen. Familieretshuset må i den forbindelse overveje, om erklæringen bør afgives under personligt møde i Familieretshuset.

Ønsker én af de ovenfor nævnte parter i sagen om faderskab eller medmoderskab ikke at tilslutte sig adoptionen, må adoptionssagen som udgangspunkt sættes i bero, indtil sagen om forældreskabet er endeligt afgjort.

Adoptionen kan dog undtagelsesvis gennemføres, hvis det allerede under sagen om faderskab eller medmoderskab må anses for klart, at den eller de pågældende mulige forældre ikke kan eller ikke ønsker at få forældremyndigheden over barnet. I sådanne tilfælde bør en mulig far eller medmor i almindelighed ikke kunne hindre gennemførelsen af bortadoptionen. Afgørelsen/Beslutningen herom må imidlertid bero på en samlet vurdering af det enkelte tilfælde, herunder af baggrunden for, at den pågældende ikke er indforstået med adoptionen. Beslutningen foretages af den myndighed, der behandler sagen. Det vil typisk være kommunen, der kan indhente oplysninger om behandlingen af sagen om forældreskabet og kan forelægge spørgsmålet om at sætte sagen i bero for Ankestyrelsen.

Adgangen til at gennemføre en adoption i tilfælde, hvor der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab, og hvor den mulige far eller medmor protesterer mod adoptionen, bør administreres med tilbageholdenhed, således at denne adgang kun benyttes i tilfælde, hvor der er tale om helt særlige omstændigheder i den konkrete sag, eksempelvis hvor det er klart, at der er tale om chikane eller lignende.

Gennemføres en adoption, selvom sagen om faderskab eller medmoderskab endnu ikke er afsluttet, skal sagen i almindelighed fortsættes, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far eller medmor. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås, berører ikke adoptionens gyldighed og vil som følge af adoptionen ikke have nogen retsvirkning for den pågældende mand eller kvinde, der f.eks. ikke vil have arveret efter barnet.

*Adoptionen skal normalt ikke afvente udløbet af seks måneders fristen*

Efter børneloven har en mand, der i konceptionsperioden har haft et seksuelt forhold til en kvinde i den periode, hvor hun er blevet gravid, i visse tilfælde ret til at få prøvet, om han er far til hendes barn, jf. § 6 i

børneloven. Anmodning herom skal efter bestemmelsen fremsættes senest seks måneder efter barnets fødsel, medmindre der på tidspunktet for anmodningen verserer en faderskabssag.

Ligeledes kan en mand eller kvinde, som har samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion, inden seks måneder efter barnets fødsel rejse sag om faderskab eller medmoderskab, jf. § 6 a i børneloven.

Bortadoptionen kan som udgangspunkt gennemføres, selvom seks måneders fristen ikke er udløbet.

Hvis helt særlige forhold tyder på, at der kan være en mand, der har ret til at få prøvet sit faderskab efter børnelovens § 6, eller at der kan være en mand eller kvinde, der har ret til at få prøvet faderskabet eller medmoderskabet efter børnelovens § 6 a, og som ønsker at udnytte denne ret, bør bortadoptionen dog ikke gennemføres før fristens udløb. I tilfælde, hvor en mand har anmodet om at få prøvet sit faderskab, eller en kvinde har anmodet om at få prøvet medmoderskabet efter disse bestemmelser, gælder de retningslinjer, som er omtalt ovenfor.

At bortadoptionen er gennemført, afskærer ikke en mand eller en kvinde fra at få prøvet spørgsmålet om faderskab eller medmoderskab, hvis betingelserne i børnelovens §§ 6 eller 6 a er opfyldt. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås, vil imidlertid også her være uden retlig betydning og vil ikke berøre adoptionens gyldighed.

### *3.2. Behandlingen af adoptionssager, når faderskab eller medmoderskab er fastslået*

Efter § 6, stk. 1, i forældreansvarsloven har forældre, der er gift med hinanden ved barnets fødsel, fælles forældremyndighed. Det følger videre af § 6, stk. 2, Det følger af §§ 6 og 7 i forældreansvarsloven, at forældre, der er gift med hinanden, som udgangspunkt har fælles forældremyndighed. Er barnets mor ugift, har hun som udgangspunkt forældremyndigheden alene.

Forældre har mulighed for at indgå aftaler om placering af forældremyndighed, herunder overføre forældremyndigheden til andre.

Reglerne om forældremyndighed er beskrevet i punkt 3 i vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Myndighederne kan normalt finde oplysninger om, hvem der aktuelt har forældremyndigheden over et barn i CPR. Det skal dog understreges, at registrering af forældremyndighed i CPR ikke altid svarer til, hvem der har forældremyndighed over et barn. Der henvises til Meddelelse fra CPR-kontoret om registrering af forældremyndighed og separation i CPR, der findes på [cpr.dk](http://cpr.dk).

~~nr. 1, i forældreansvarsloven, at også i tilfælde hvor barnets forældre er separerede på tidspunktet for barnets fødsel, etableres der automatisk fælles forældremyndighed. Endelig etableres fælles forældremyndighed, hvis forældrene har været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel, jf. § 6, stk. 3, i forældreansvarsloven. Sidstnævnte bestemmelse omhandler således forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel, men som har været gift inden for de sidste 10 måneder. Det er et krav for etablering af fælles forældremyndighed efter § 6, stk. 2, nr. 1, og § 6, stk. 3, at den fraseparerede ægtefælle eller den tidligere ægtefælle ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far eller medmor.~~

Før så vidt angår ugifte, etableres der efter § 6, stk. 2, 2, i forældreansvarsloven fælles forældremyndighed, hvis forældrene efter børnelovens regler har afgivet en erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Der etableres endvidere fælles forældremyndighed efter § 7, stk. 3, i forældreansvarsloven, hvis en mand anses for far eller en kvinde som medmor til barnet ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før

~~barnets fødsel. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået ved anerkendelse eller dom efter børnelovens regler.~~

I sager om bortadoption har moren erfaringsmæssigt oftest forældremyndigheden over barnet alene.

Når barnets mor har forældremyndigheden alene, er det kun hende, der skal således afgive give samtykke til bortadoption efter adoptionslovens § 7. Fra barnets anden forælder indhentes alene en erklæring efter adoptionslovens § 13, hvis denne ikke har del i forældremyndigheden.

Ønsker barnets far eller medmor at få forældremyndigheden over barnet, kan adoptionen ikke gennemføres mod dennes protest, medmindre det fastslås, at den pågældende ikke kan få medhold i anmodningen om at få forældremyndigheden tillagt.

Ønsker faren eller medmoren derimod ikke at få forældremyndigheden, og er der derfor ingen af forældrene, der vil påtage sig ansvaret for barnet, tilsiger hensynet til barnets bedste normalt, at barnet bortadopteret. Afgørelsen herom beror imidlertid på en samlet vurdering af det enkelte tilfælde, herunder af baggrunden for, at faren eller medmoren protesterer mod adoptionen. Det skal også tages i betragtning, hvem der i givet fald ellers skal tage sig af barnet.

I sager, hvor der er uenighed om forældremyndighedsspørgsmålet, bør der udvises særdeles stor tilbageholdenhed med at tillade adoption, når spørgsmålet endnu ikke er afgjort.

### *3.3. Genoptagelse af sag om faderskab eller medmoderskab efter at adoptionen er gennemført*

Børneloven giver bl.a. adgang til genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, når faderskabet eller medmoderskabet aldrig er blevet fastslået ved registrering, anerkendelse eller afgørelse, hvis det må antages, at en bestemt mand kan blive barnets far, eller at en bestemt kvinde kan blive barnets medmor.

Den omstændighed, at barnet er bortadopteret, indebærer ikke i sig selv, at sagen om faderskab eller medmoderskab ikke kan genoptages. Heller ikke i disse tilfælde vil det have retlig betydning, at det retlige faderskab eller medmoderskab fastslås.

Det må sikres, at anonymiteten i bortadoptionssager bevares også i forbindelse med en senere sag om faderskab eller medmoderskab. De oprindelige forældre må derfor ikke ved f.eks. en genoptagelsessag kunne få kendskab til, hvem der har adopteret barnet.

### *3.4. Særligt om spørgsmål om faderskab eller medmoderskab i stedbarns- og familieadoptioner*

Ved stedbarns- eller familieadoption er barnet normalt allerede i den familie, hvor det skal vokse op. Her er der således ikke et tilsvarende behov for, at adoptionen gennemføres hurtigt. Det forudsættes derfor, at stedbarns- eller familieadoptioner ikke gennemføres før seks måneder efter barnets fødsel, eller før en verserende sag om faderskab eller medmoderskab er afsluttet, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder.

Protesterer en far eller en medmor, der ikke har del i forældremyndigheden, mod adoptionen, kan den normalt ikke gennemføres, medmindre den pågældende ikke har haft kontakt med barnet i en årrække. Der henvises til afsnit 6.3.3. i vejledning om adoption.

## Kapitel 4

### *Samvær mellem barnet og den oprindelige slægt*

Efter adoptionslovens § 16 sker der ved en adoption et fuldt familieskifte, hvorved retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægt bortfalder. Der er derfor ingen juridiske bånd, der knytter barnet til dets oprindelige familie og ingen lovbestemt ret for barnet eller den oprindelige familie til at have en kontakt med hinanden.

Ved anonyme adoptioner har barnet mulighed for at få oplyst identiteten på dets oprindelige forældre, hvis barnet på et tidspunkt ønsker kendskab hertil. De oprindelige forældre har derimod ikke ret til at få oplyst identiteten på barnet eller de adoptivforældre, som har adopteret barnet.

Efter forældreansvarsloven kan der dog efter anmodning fra et bortadopteret barns oprindelige forældre fastsættes samvær eller anden form for kontakt med barnet, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form kontakt med den pågældende, jf. forældreansvarsloven § 20 a. Det er en betingelse for fastsættelse af samvær eller anden kontakt, at det er bedst for barnet. Bestemmelsen er navnlig relevant i tilfælde, hvor der har været en forudgående kontakt mellem barnet og den oprindelige slægt, som vurderes fortsat at være positiv for barnet. Ved frivillige adoptioner, herunder stedbarnsadoptioner, er der således mulighed for at bevare en kontakt med barnet efter adoptionen.

Samvær eller anden form for kontakt med et bortadopteret barn er fortrinsvis relevant i adoptionssager, hvor et større barn forud for adoptionen har været anbragt uden for hjemmet og under anbringelsen har haft løbende kontakt med den oprindelige slægt. Dog er det muligt at fastsætte samvær mellem et helt lille barn og de oprindelige slægtninge efter bortadoption af barnet, selvom der ikke har været kontakt forud for adoptionen, hvis det er bedst for barnet.

I sager om adoption uden samtykke er de grunde, der fører til at gennemføre en adoption uden samtykke, som oftest grunde, der taler imod, at det er til barnets bedste at fastsætte samvær med de biologiske oprindelige forældre. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at barnet, navnlig hvor der i forvejen er en kontakt til en eller begge forældre, kan have glæde af et sådant samvær. I sådanne tilfælde forudsætter fastsættelse af samvær, at samværet kan foregå under betryggende forhold, eventuelt med professionel støtte.

Det er Familieretshuset og familieretten, der er de kompetente myndigheder til at behandle ansøgninger om samvær efter forældreansvarsloven. Fastlæggelse af hvilken myndighed, der har kompetence til at træffe afgørelse, er reguleret i lov om Familieretshuset og sker på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte sag. Hvis afgørelse om samvær træffes af Familieretshuset, kan afgørelsen indbringes for familieretten til prøvelse.

Familieretshusets behandling af sager om samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven tilrettelægges således, at adoptanternes anonymitet sikres, medmindre den, der ansøger om samvær, kender deres identitet.

Adgangen til at fastsætte samvær eller anden form for kontakt er hovedsageligt rettet mod barnets oprindelige forældre, men kan også omfatte bedsteforældre, forældrenes søskende eller barnets søskende.

Det centrale i vurderingen af samværsagen er efter forældreansvarslovens § 4, om samvær er bedst for barnet og ikke forældrenes ret eller hensynet til adoptanterne.

Det afgørende er bl.a., om barnet har tætte og nære relationer til sin oprindelige slægt, som det er vigtigt for barnet at bevare eller etablere på trods af adoptionen.

Barnets interesse i at bevare relationen til den oprindelige slægt, som barnet måtte være nært knyttet til, skal ses i snæver sammenhæng med barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag.

Bestemmelsen omfatter også situationer, hvor der hverken før eller efter adoptionen har været kontakt mellem barnet og ansøgeren, men hvor det vurderes, at en sådan kontakt er bedst for barnet. Der henvises i øvrigt til vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær ~~m.v.~~

§ 20 a i forældreansvarsloven er ikke til hinder for, at adoptivforældrene indgår aftale med barnets oprindelige forældre eller deres slægtningen om deres kontakt med barnet.

## Kapitel 5

### *Opfølgingsrapporter om barnet*

Familieretshuset eller Ankestyrelsen sørger for skriftligt at informere forældrene, når adoptionsbevillingen er givet.

Uanset om adoptionen er gennemført som en adoption med eller uden samtykke fra de oprindelige forældre, skal de endvidere orienteres om, at Adoptionsnævnet har indført en procedure, hvorefter adoptivforældre til danske børn bedes om at udarbejde anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet ca. hvert tredje år indtil barnet fylder 18 år. Rapporterne udarbejdes i de år, hvor barnet fylder henholdsvis fire år, syv år, 10 år, 13 år og 16 år. Herudover udarbejder Familieretshuset en opfølgingsrapport ét år efter, at barnet er bortadopteret. De biologiskeoprindelige forældre bør samtidigt vejledes om, at det ikke vil være muligt at gennemtvunge udarbejdelsen af sådanne opfølgingsrapporter over for adoptanterne.

Opfølgingsrapporterne opbevares af Adoptionsnævnet. Der henvises nærmere herom til Adoptionsnævnets henstilling af 26. maj 2009 vedrørende udfærdigelse af opfølgingsrapporter i forbindelse med adoption af danske børn, der findes på [www.ast.dk](http://www.ast.dk). Det fremgår af henstillingen, at det er gavnligt at give barnets biologiskeoprindelige forældre mulighed for at modtage opfølgingsrapporter i anonymiseret form for at øge åbenheden uden dermed at bryde med det grundlæggende anonymitetsprincip.

De oprindelige forældre har mulighed for at få tilsendt rapporterne automatisk, hvis de ønsker dette. De har også mulighed for på et senere tidspunkt at få tilsendt rapporterne, hvis de retter henvendelse til enten Familieretshuset eller Adoptionsnævnet.

Det forudsættes, at de oprindelige forældre under sagsbehandlingen er informeret om, at barnet, når det er myndigt, har ret til at få oplyst deres identitet.

Det er i nogle tilfælde relevant at tilbyde de oprindelige forældre en afsluttende samtale, hvorunder Familieretshusets og kommunens tilbud om rådgivning og eventuelt psykologhjælp kan formidles.

I de tilfælde, hvor en adoption uden samtykke gennemføres som en familieadoption (plejebarnsadoption), eller hvor adoptanten i øvrigt ikke er valgt blandt ansøgere på Adoptionsnævnets liste over godkendte adoptionsansøgere, gælder tilsvarende retningslinjer for udarbejdelse af opfølgingsrapporter om barnet, herunder at Familieretshuset udarbejder en opfølgingsrapport ét år efter, at barnet er adopteret. Det er dog i disse tilfælde Ankestyrelsen, der administrerer ordningen.

## **Del II**

### **Adoption med samtykke**

I denne anden del af vejledningen redegøres for reglerne og sagsbehandlingen, når der gennemføres adoptioner med samtykke.

Hvis der er tale om en familie- eller stedbarnsadoption, er sagsbehandlingen typisk væsentlig anderledes, og en nærmere beskrivelse af reglerne og sagsbehandlingen i disse sager findes i vejledning om adoption.

Nedenstående kapitler om adoption med samtykke tager således navnlig sigte på de adoptioner, der gennemføres som fremmedadoptioner. I de adoptionssager, som ikke er fremmedadoptioner, bliver spørgsmålet om frigivelse af et barn til bortadoption som oftest behandlet sammen med en ansøgning om adoption af et barn.

Kapitel 6 beskriver således de betingelser, som skal være til stede for at gennemføre en adoption med samtykke. I kapitel 7 redegøres for Familieretshusets sagsbehandling i forhold til de oprindelige forældre, mens kapitel 8 beskriver kommunens sagsbehandling i forhold til disse. Kapitel 9 beskriver særlige forhold om udslusning af barnet til den kommende adoptivfamilie.

## Kapitel 6

### *Betingelser for at gennemføre en adoption med samtykke*

Det er en grundlæggende betingelse for at gennemføre en adoption, at adoptionen vurderes at være bedst for barnet, jf. adoptionslovens § 2.

Det er Familieretshuset, der er den kompetente myndighed i forhold til at indsamle de nødvendige oplysninger fra barnets forældre til sagen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 62, stk. 3.

Hvis adoptionen ønskes gennemført som en fremmedadoption (anonym eller ikke-anonym), kræves det, at adoptanterne er godkendt efter reglerne i kapitel 5 i bekendtgørelse om adoption. I sådanne tilfælde skal adoptionssagen altid sendes til Adoptionsnævnet, idet nævnet i sager om national fremmedadoption er kompetent myndighed i forhold til at beslutte, hvilken ansøger som skønnes egnet til at adoptere barnet (matchningskompetencen).

I forhold til kravene for at blive godkendt som adoptant og i forhold til matchningen af et barn til national adoption med en godkendt ansøger henvises til vejledning om adoption.

I forhold til barnet skal det sikres, at barnet er korrekt frigivet til adoption. Dette kræver først og fremmest, at barnets forældremyndighedsindehaver(e) har givet samtykke til bortadoption af barnet efter adoptionslovens § 7. Hvis faderskabet eller medmoderskabet er fastslået, skal faren/medmøren ligeledes afgive samtykke til bortadoptionen, hvis denne har del i forældremyndigheden over barnet. Har faren/medmøren ikke del i forældremyndigheden over barnet, skal der fra forælderen indhentes en erklæring om adoptionen, medmindre dette skønnes at ville være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen, jf. adoptionslovens § 13.

## Kapitel 7

### *Familieretshusets sagsbehandling*

#### *7.1. Generelt om sagsbehandlingsforløbet*

Myndighedernes samarbejde med de biologiske barnets forældre begynder i langt de fleste tilfælde, før barnet er født og ofte allerede, når graviditeten konstateres. I nogle tilfælde sker første kontakt lige omkring fødslen, hvorfor en del af sagsbehandlingen, herunder anbringelsen af barnet, får akut karakter. I enkelte tilfælde retter forældrene først henvendelse efter at have haft barnet hos sig i nogen tid, eller når de sociale myndigheder er blevet involveret. Henvendelsen til Familieretshuset kan komme fra f.eks. egen læge, hospitalspersonale, sociale myndigheder eller andre.

Familieretshuset bør hurtigst muligt sikre sig, at barnet kan bortadopteres i Danmark. Hvis forældremyndighedsindehaveren f.eks. er udvekslingsstudent eller au pair og derfor alene opholder sig midlertidigt i Danmark, er det ikke sikkert, at barnet kan bortadopteres ved en dansk adoptionsafgørelse.

Familieretshuset skal så tidligt som muligt i disse sager og gerne inden barnets fødsel forelægge spørgsmålet for Ankestyrelsen, og orientere forældrene om, at det skal undersøges, om barnet kan bortadopteret i Danmark. Hvis ~~den biologiske barnets~~ mor ikke har bopæl i Danmark, afhænger kompetencen af, om barnet har bopæl i Danmark.

Hvis barnet siden fødslen har opholdt sig i Danmark efter ønske fra forældremyndighedsindehaveren og med danske myndigheders accept, og barnets tilknytning til udlandet består i, at barnets forælder har bopæl i et andet land, og at barnet gennem denne forælder har statsborgerskab i det pågældende land, er barnets tilknytning til Danmark normalt mindst lige så stærk som tilknytningen til det pågældende land, således at barnet kan anses for at have bopæl i Danmark.

Når Familieretshuset har modtaget en henvendelse om bortadoption, er det Familieretshuset, der tilrettelægger sagsbehandlingsforløbet og står for koordinering af indsatsen fra de mange samarbejdsparter i en adoptionssag. Det er vigtigt af hensyn til forældrene og deres sårbare situation, at de oplever en entydig koordinator på sagen, og at samarbejdsparterne henviser til denne koordinator. Som oftest kan det være hensigtsmæssigt, at kontakt og samtaler om bortadoptionen koncentrerer om ganske få personer, f.eks. jordemoder, den kommunale sagsbehandler og Familieretshusets socialrådgiver. Familieretshuset bør derfor også på et tidligt tidspunkt tage kontakt til den relevante kommune med henblik på at få etableret et samarbejde med kommunen i forhold til vejledningen af forældrene og i forhold til placeringen af det kommende barn, hvis ønsket om bortadoption fastholdes. Familieretshuset bør også indhente oplysninger fra moren, som er relevante for den kommunale sagsbehandling.

Det er vigtigt fra begyndelsen at få etableret en god kontakt med forældrene. De skal vide, at Familieretshuset tager sig af det administrative arbejde og koordineringen samt det praktiske arbejde med anbringelse af barnet, så forældrene kan få ro til at koncentrere sig om at træffe en for dem og barnet meget stor beslutning.

Med hensyn til samarbejdsparterne kan det være hensigtsmæssigt, at Familieretshuset på forhånd har udarbejdet tjeklister og retningslinjer samt eventuelt egentlige samarbejdsaftaler med de hyppigste samarbejdsparter. ~~Dette er henset til det relativt få antal sager, hvor der sjældent i kommuner og på hospitaler opnås rutine med hensyn til sagsbehandlingen.~~ Desuden kræves særlig opmærksomhed på overholdelse af anonymiteten, herunder CPR-registrering, samt på forebyggelse af modsatrettet rådgivning og i værste fald fejlagtig rådgivning fra de mange involverede personer.

### *Beskikkelse af advokat for barnet*

I sager om børn, der er fyldt tre år, som har bopæl i Danmark, kan der beskikkes en advokat for barnet under adoptionssagen. Familieretshusets behandling af sager om stedbarnsadoptioner efter adoptionslovens § 5 a er dog ikke omfattet af beskikkelsesordningen, da barnet i disse sager bevarer retsforholdet til én af sine forældre, og da barnet allerede bor sammen med den kommende adoptant. Børn i sager, hvor adoptionen er formidlet gennem en formidlende organisation, der har tilladelse til at yde adoptionshjælp efter adoptionslovens § 30, er heller ikke omfattede. Det skyldes, at barnet i disse situationer er frigivet til adoption i udlandet, og at de udenlandske myndigheder i den forbindelse har vurderet, at adoptionen vil være til barnets bedste. Behovet for advokatbeskikkelse opstår særligt i de tilfælde, hvor forældrene, barnets plejeforældre og barnet kan have modstridende opfattelser af, hvad der er barnets bedste. Det kan således i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at give barnet "sin egen stemme" og på den måde bringe barnets perspektiv yderligere frem i sagen. Familieretshuset kan derfor altid beskikke en advokat for et barn, der er fyldt tre år, hvis der er tale om en anonym bortadoption eller en familieadoption, herunder plejebarnsadoption.

Som udgangspunkt skal der ikke beskikkes en advokat for barnet i en familieadoption, hvis det er utvivlsomt, at barnet og barnets familie er enige i adoptionen.

### *7.2. Rådgivning og vejledning af ~~de biologiske barnets~~ forældre*

Når Familieretshuset møder ~~de biologiske barnets~~ forældre, hvilket typisk er den gravide kvinde, som på forhånd har gjort sig overvejelser om bortadoption af det ventede barn, indledes sagsbehandlingen med afklaring af bortadoptionsønsket og rådgivning i forbindelse hermed. Det er vigtigt at sikre sig, at de kommende forældre er bekendt med de hjælpemuligheder, der er til rådighed, hvis hun, han eller de begge vælger at beholde barnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 62. I den forbindelse kan det være nødvendigt med flere samtaler, og der vil næsten altid være behov for samarbejde med kommunen. Kommunen kan f.eks. have en rolle i forhold til at fortælle om mulige hjælpeforanstaltninger, samt bevilling af psykologisk bistand til de biologiske forældre som beskrevet i kapitel 8 nedenfor.

Følgende emner bør almindeligvis indgå i Familieretshusets samtaler med ~~den biologiske barnets~~ mor:

- Motivet til bortadoption med henblik på afklaring af, om der er forhold, som kan afhjælpes med hjælpeforanstaltninger.
- Forholdet til den anden forælder og mulighederne for støtte her eller i de nære relationer.
- Morens tanker om fødslen. Ønsker hun at se barnet i forbindelse med fødslen eller senere, at holde barnet, at kende barnets køn etc. Ønsker hun at vide, om barnet er sundt og rask? Moren bør i den forbindelse vejledes grundigt om vigtigheden af at tage afsked med barnet.
- Tanker om hvorledes bortadoptionen vil påvirke moren senere i tilværelsen (fødselsdage, veninder, der får børn, fortrydelse, hvis moren senere ikke kan få børn m.v.).
- Åbenhed om adoptionen i forhold til eventuelle egne nuværende eller kommende børn, åbenhed i forhold til familie og det øvrige netværk.
- Barnets rettigheder, når det bliver 18 år, til at få oplyst de oprindelige forældres identitet.
- De juridiske konsekvenser af adoptionen, herunder anonymitet i forhold til de oprindelige forældre.
- Muligheden for anonymt at følge barnets udvikling gennem opfølgingsrapporter fra adoptivforældrene.
- Redegørelse for sagsbehandlingsforløbet og specielt retningslinjerne for afgivelse af samtykke.

Hvis der er en kendt far eller medmor, skal denne indkaldes til en tilsvarende samtale i Familieretshuset.

I nogle sager er der behov for at arbejde med forældrenes netværk. Specielt kan dette være nødvendigt, når det drejer sig om unge under 18 år og personer, som har et handicap og eventuelt er under værgemål. Det er vigtigt at sikre sig, at forældrene træffer deres beslutning på et oplyst grundlag og uden pres fra personer i netværket eller andre. Derfor skal forældrene tilbydes individuelle samtaler med sagsbehandleren.

I adoptionssager, hvor moren/forældrene har haft barnet hos sig eller varetaget forældremyndigheden, mens barnet er anbragt på institution/i familiepleje af de sociale myndigheder, kan der være behov for andre vejlednings- og rådgivningstiltag alt efter situationen.

Familieretshuset skal i forhold til vejledningen af forældrene være særlig opmærksom på at orientere om muligheden for at søge samvær med barnet.

Det forhold, at der kan skabes åbenhed i adoptionen, f.eks. i form af en egentlig kontakt mellem barnet og den oprindelige slægt, må ikke indgå som et moment i afvejningen af, om en adoption er til barnets bedste, og åbenhed kan ikke fastsættes som et vilkår for adoptionen.

I rådgivnings- og vejledningsforløbet er det desuden sagsbehandlerens opgave at holde forældrene orienteret om, hvordan barnet har det, i det omfang de ønsker oplysning herom, herunder sammen med forældrene at tage stilling til og aftale eventuelle besøg hos barnet.

Forældrene bør have mulighed for at tilkendegive særlige præferencer vedrørende barnets anbringelse i tre-måneders perioden inden afgivelse af endeligt samtykke. Det er dog vigtigt, at forældrene vejledes om, at kommunens valg af anbringelsessted træffes ud fra et hensyn til barnets behov, så forældrenes ønske ikke nødvendigvis bliver imødekommet. Desuden skal det afklares, om forældrene har særlige ønsker vedrørende det hjem, som barnet skal vokse op i, og om der er særlige oplysninger vedrørende deres valg af bortadoption, som skal beskrives i sagen og formidles til barnet. De skal informeres om muligheden for at



vedlægge et brev eller en lille gave til barnet. De bør i den sammenhæng vejledes om, at et eventuelt brev eller andet kan have stor betydning for barnet senere i livet.

Rådgivning og vejledning indeholder også hjælp til forældrene til at tage afsked med det barn, de er i færd med at bortadoptere. Det er en beslutning, som de skal kunne leve med resten af livet, og det er derfor af stor betydning for både dem og barnet, at situationen er bearbejdet og afklaret.

Det er vigtigt, at forældrene orienteres om retsvirkningerne ved en adoption, herunder om at der sker fuldt familieskifte, og at de ikke har mulighed for at tilbagekalde samtykket, når adoptionsbevillingen er givet. Dette indebærer desuden, at de ikke har krav på at få viden om barnets navn og opholdssted eller andre oplysninger om barnet. Hvis forældrene ønsker det, er der mulighed for at kunne modtage anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet som beskrevet i kapitel 5. Det er dog vigtigt, at forældrene vejledes om, at det er op til de kommende adoptivforældre at udarbejde sådanne rapporter, og at det ikke på nogen måde er muligt at gennemtvinge udarbejdelsen af rapporterne.

Når adoptionsønsket er afklaret eller eventuelt sideløbende hermed, starter indsamlingen af oplysninger til adoptionssagen. Forældrene skal i den forbindelse bl.a. gøres opmærksomme på, at kommunen eventuelt retter henvendelse til dem i forhold til anbringelsen af barnet og i forbindelse med kommunens udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse, som kommunen er forpligtet til at foretage i henhold til servicelovens § 50, jf. afsnit 7.6. og kapitel 8.

### *7.3. Indhentelse af oplysninger om forældre*

Det er vigtigt så hurtigt som muligt at få konstateret faderskabet eller medmoderskabet. Hvis der er en anden kendt forælder, skal denne inddrages, herunder også i rådgivnings- og vejledningsforløbet som beskrevet ovenfor. Dette kan ske med forældrene sammen eller hver for sig, alt efter hvad forældrene ønsker.

Derfor kan det tilrådes, at sagsbehandleren i Familieretshuset bistår forældrene med udfyldelse af blanketter om faderskab eller medmoderskab, samt at Familieretshuset anmodes om oplysninger i forbindelse med sagen om faderskab eller medmoderskab.

Hvis den anden forælder er kendt, men ikke anerkender faderskabet eller medmoderskabet, sikrer Familieretshuset, at der rejses sag om faderskab eller medmoderskab, og at akterne i afgørelsen rekvireres.

Hvis moren ikke kender farens identitet, opfordres moren alligevel til at afgive oplysninger om mødet med faren, omstændighederne herved og alle tilgængelige oplysninger om hans udseende og baggrund af hensyn til barnets behov for oplysninger om sin oprindelige baggrund. Ligeledes rekvireres de foreliggende oplysninger i faderskabssagen og eventuelt Familieretshusets eller familierettens afgørelse.

I sagsforløbet kan det være en god idé at undersøge, om moren har svaret på henvendelser fra den eventuelt anden afdeling i Familieretshuset, som behandler sagen om faderskab eller medmoderskab, eller fra familieretten, så barnets udslusning og bortadoption ikke forsinkes af en uafsluttet sag om faderskab eller medmoderskab. Desuden henledes opmærksomheden på vigtigheden af, at eventuelle oplysninger af betydning for sagen om faderskab eller medmoderskab formidles til familieretten eller til den afdeling i Familieretshuset, som behandler sagen om faderskab eller medmoderskab.

For mere detaljerede oplysninger om faderskab og medmoderskab og konsekvenser for adoptionssagen henvises til kapitel 3.

Ved påbegyndelsen af indsamling af oplysninger til adoptionssagen sørger sagsbehandleren for, at forældrene giver samtykke til såvel indhentelse som videregivelse af oplysninger.

Indsamlingen af oplysninger sker som oftest løbende i de samtaler, der afholdes med forældrene. Oplysningerne samles afslutningsvis af sagsbehandleren i de skemaer vedrørende sociale og helbredsmæssige oplysninger, som anvendes til formålet. I visse tilfælde er det hensigtsmæssigt, at forældrene selv udfylder skemaerne. Under alle omstændigheder undersøger sagsbehandleren, om de nødvendige oplysninger er til stede, og om skemaerne er underskrevet af den pågældende og eventuelt af sagsbehandleren, hvis skemaet er udfyldt af denne.

Desuden indhentes en kopi af fødsels- og navneattest eller fødsels- og dåbsattest samt samtykke eller erklæring som beskrevet i afsnit 7.5.

Endelig indhentes eventuelle supplerende oplysninger om forældrene fra de sociale myndigheder eller hospitaler, specielt i sager, hvor arvelighed og begrundelser for f.eks. tilkendelse af førtidspension eller belønning af eventuelle søskendes udvikling kan være af betydning.

Oplysningerne anvendes af Adoptionsnævnet i forbindelse med vurdering af barnets oprindelige baggrund og eventuelle dispositioner og risici, der skal tages hensyn til ved matchningen af barnet og den kommende adoptant. Desuden skal de bruges til at finde en adoptivfamilie, hvor der så vidt muligt er overensstemmelse med forhold, værdier og interesser hos de biologiske barnets forældre, og til at imødekomme de biologiske forældresforældrenes ønsker til det hjem, barnet skal vokse op i.

Desuden er oplysningerne vigtige som information til adoptivforældrene og senere til barnet om barnets baggrund. Det er erfaringen, at rigtig mange adoptivbørn senere i livet søger oplysning om deres oprindelige forældre og slægt, og det er af stor betydning, at der for barnet er let adgang til disse. Dette også henset til at adoptivforældrene i undersøgelsesforløbet skal vejledes om åbenhed i forhold til den oprindelige baggrund og om at starte introduktion af oplysninger herom på et tidligt tidspunkt. Denne åbenhed i forhold til barnets oprindelige forældre tilgodeses også ved adoptivforældrenes udarbejdelse af opfølgingsrapporter i løbet af barnets opvækst som beskrevet i kapitel 5.

Til brug for Adoptionsnævnets behandling af sagen i forbindelse med matchning af barnet skal følgende oplysninger være til stede og videresendes:

Vedrørende moren:

- Sociale oplysninger.
- Helbredserklæring.
- § 7-samtykke til bortadoption.
- Samtykke til udstedelse af pas og navngivning, herunder eventuelt dåb.
- Familieretshusets referatark fra samtaler med moren.
- Hvis faderskab eller medmoderskab ikke er fastslået, så beskrivelse af de oplysninger, der foreligger om mulig far eller medmor til barnet.
- Eventuelt andre oplysninger f.eks. om andre børn i familien eller fra morens sociale sag i kommunen af relevans for vurdering af sygdomme, arvelighed eller lignende.

Vedrørende faren eller medmoren, hvis faderskabet eller medmoderskabet er fastslået:

- Sociale oplysninger.
- Helbredserklæring.
- § 13-erklæring eller § 7-samtykke.
- Dokumentation for at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået.
- Samtykke til udstedelse af pas og navngivning, herunder eventuelt dåb, hvis faren eller medmoren har del i forældremyndigheden.
- Familieretshusets referatark fra samtaler med den pågældende.
- Eventuelt andre oplysninger f.eks. om andre børn eller fra farens eller medmorens sociale sag i kommunen af relevans for vurdering af sygdomme, arvelighed eller lignende.

Oplysningerne om faren eller medmoren bør så vidt muligt indhentes umiddelbart efter, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået.

#### *7.4. Sagsbehandling og indhentelse af oplysninger om barnet*

Når det er overvejende sandsynligt, at forældrene fastholder ønsket om bortadoption af det ventede barn, sørger Familieretshuset for, at kommunen træffer de nødvendige beslutninger om anbringelse af barnet umiddelbart efter fødslen, og at hospitalet, hvor moren skal føde, informeres herom.

Det er forældremyndighedsindehaverens opholdskommune, der træffer afgørelse om anbringelse af barnet, vælger anbringelsessted og betaler for opholdet samt i øvrigt har ansvaret for barnet, indtil det udsluses til de kommende adoptivforældre, jf. § 9 a, stk. 4, i retssikkerhedsloven. Hvis forældremyndighedsindehaveren er grænsegængerikke har fast tilknytning til Danmark som beskrevet i afsnit 7.1.1.1 er vedkommendes beskæftigelseskommune opholdskommune, jf. kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 227 af 11. marts 2019 om retssikkerhed og administration på det sociale område. Familieretshuset tager derfor kontakt til opholdskommunen og informerer om adoptionsønsket og forventet tidspunkt for anbringelse af barnet. Opholdskommunen har ansvaret for at finde et egnet opholdssted til barnet. I den forbindelse skal forældrenes ønske om anbringelsesform videreformidles til kommunen. Desuden kan Familieretshuset have fået oplysninger om forældre og barn, som er vigtige at videregive til kommunen med henblik på at finde det mest hensigtsmæssige anbringelsessted som beskrevet i kapitel 8.

Da det er Familieretshuset, der har hovedansvaret for sagsbehandlingen i forhold til forældrene, bør der, som tidligere beskrevet, indledes et tæt samarbejde med den kommunale sagsbehandler. Det er almindeligvis mest hensigtsmæssigt at aftale, at det er Familieretshuset, der koordinerer samarbejdet om barnets anbringelse og formidler beslutningen om, hvor barnet skal anbringes til hospitalet og forældrene, hvis forældrene ønsker oplysninger herom.

Familieretshuset følger løbende op på barnets trivsel på anbringelsesstedet til brug for rådgivningen af forældrene og til brug for indsatsen med klargøring af sagen til Adoptionsnævnet. Familieretshuset sørger for at orientere kommunen, som har brug for disse oplysninger i forbindelse med kommunens opfølgning på anbringelsen og det personrettede tilsyn, jf. servicelovens §§ 70 og 148.

Til brug for Adoptionsnævnets behandling af sagen om matchning af barnet skal følgende oplysninger om barnet indhentes og videresendes:

- Fødsels- og navneattest eller fødsels- og dåbsattest.
- Fødselsoplysninger fra hospitalet.
- Eventuelle journalnotater/udskrivningsbrevet fra senere indlæggelser på hospitalet.
- Resultat af undersøgelse for PKU.
- Resultat af undersøgelse for WR og HIV.
- Udviklingsbeskrivelse fra anbringelsessted/kommune.
- Helbredsundersøgelse.
- Fotos af barnet gennem udviklingsforløbet.
- Eventuelt supplerende undersøgelser vedrørende barnets udvikling eller behandling.

#### *7.5. Indhentelse af samtykke og/eller erklæring*

Det endelig samtykke fra forældrene til bortadoption af deres barn kan først afgives, når der er gået tre måneder fra fødslen, og forældrene har modtaget rådgivning og vejledning om hjælpeforanstaltninger, hvis de vælger at beholde barnet, samt konsekvenserne af samtykket, jf. adoptionslovens § 8.

Om rådgivningen og vejledningens indhold henvises til afsnit 7.2.

Familieretshuset sørger for at indkalde forældrene til at afgive samtykke eller erklæring. Dette bør ske hurtigst muligt efter udløbet af tre-måneders fristen. Indhentelse af samtykke eller erklæring er beskrevet i vejledning om adoption.

Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, skal de begge afgive samtykke til bortadoptionen, jf. adoptionslovens § 7.

Hvis forældrene ikke har fælles forældremyndighed, og faren anerkender faderskabet eller medmoren anerkender medmoderskabet, og faren og medmoren er enig i morens beslutning om bortadoption, underskriver henholdsvis faren eller medmoren en erklæring i medfør af adoptionslovens § 13. Hvis faren eller medmoren er uenig i bortadoptionen, har denne mulighed for at protestere og eventuelt søge forældremyndigheden over barnet. Der henvises herom til kapitel 3.

Forældremyndighedsindehaveren kan som udgangspunkt tilbagekalde sit samtykke til adoptionen, indtil bevilling er meddelt. Adoptionsbevilling kan imidlertid meddeles, hvis tilbagekaldelsen under særlig hensynstagen til barnets bedste ikke er rimeligt begrundet, jf. adoptionslovens § 9, stk. 1.

### *7.6. Kontakten til øvrige samarbejdsparter*

Familieretshuset sørger for at etablere et samarbejde med forældrenes kommune om anbringelse af barnet. Efter servicelovens § 50 er kommunen forpligtet til at foretage en børnefaglig undersøgelse, inden der træffes afgørelse om anbringelse eller andre foranstaltninger efter serviceloven. Familieretshuset kan som regel levere de fleste af de oplysninger, som den kommunale sagsbehandler har brug for til undersøgelsen. Den kommunale sagsbehandler skal dog ofte have mindst en samtale med forældrene. Desuden kan usikkerhed om, hvorvidt forældrene fastholder ønsket om bortadoption, give behov for involvering af kommunen, der i givet fald skal planlægge hjælpeforanstaltninger i overvejelserfasen samt i forbindelse med barnets eventuelle hjemgivelse.

Som tidligere beskrevet er hospitalet og især jordemoder og afdelingssygeplejerske, hvor moren skal føde, vigtige samarbejdspartnere. Familieretshuset orienterer hospitalet om kontakten med moren og eventuelt faren eller medmoren, som ønsker at bortadoptere. Hospitalet modtager kopi af forældrenes samtykke til at indhente og videregive oplysninger.

Desuden informeres hospitalet om morens ønske om, hvordan fødslen skal forløbe, og hvilke informationer hun ønsker at modtage om barnet. Hospitalet orienteres om, at det er Familieretshuset, der varetager sagsbehandlingen vedrørende forældrene og sørger for koordineringen til kommunen som anbringende myndighed, samt om der er særlige forhold, der skal iagttages. Hospitalet orienteres om mulighed for sagsbehandlerens besøg på hospitalet, når moren har født, såfremt der er behov herfor. Familieretshuset orienterer hospitalet om, hvor barnet skal anbringes efter fødslen.

Endelig informerer Familieretshuset hospitalet om, at meddelelse om fødslen indsendes til CPR-kontoret, som sørger for, at indrapportering af fødslen i CPR sker på en sådan måde, at der ikke automatisk udsendes besked om personnummertildeling til moren. Der henvises i denne forbindelse til vejledning om folkeregistrering. På tilsvarende vis orienterer Familieretshuset personregisterføreren, folkeregistret og sundhedsplejen om, at de ikke må kontakte forældrene om CPR-registrering, navngivning og tilbud om sundhedsplejerskebesøg.

Det er forældremyndighedsindehaverens kommune, der har ansvaret for barnets anbringelse som beskrevet i kapitel 8. Familieretshuset bør sikre sig, at der udfærdiges udviklingsbeskrivelser m.v., som har relevans i forhold til adoptionen af barnet. Det kan efter omstændighederne aftales, at Familieretshuset aflægger besøg hos barnet for at danne sig et indtryk af barnets udvikling og eventuelle særlige forhold, der skal tages hensyn til, når sagen skal færdiggøres til matchning. Oplysningerne kan eventuelt rekvireres fra kommunen.

## Kapitel 8

### *Kommunens sagsbehandling*

Inden et barn kan bortadopteres, er det som oftest nødvendigt at anbringe barnet i en kortere periode i medfør af servicelovens § 52. Det skyldes, at forældrene har tre måneder fra barnets fødsel til at give samtykke til adoptionen, og at der ofte kan versere en sag om faderskab eller medmoderskab, som skal afklares, inden adoptionen kan gennemføres.

Anbringelsen af et barn med henblik på senere adoption skal ske efter servicelovens regler. Det indebærer blandt andet, at anbringelsen skal tilrettelægges med afgørende vægt på barnets bedste. Det indebærer også, at servicelovens regler for sagsbehandlingen i anbringelsessager skal overholdes, og at der således skal udarbejdes en undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50 samt en handleplan efter servicelovens § 140, inden der træffes afgørelse om anbringelse.

Selve frigivelsen af barnet til adoption og matchningen mellem barnet og de kommende adoptanter foretages af adoptionsmyndighederne.

I dette kapitel beskrives servicelovens regler for sagsbehandling i forbindelse med anbringelse af børn med adoption for øje. For en mere uddybende og generel vejledning i servicelovens regler for sagsbehandling ved særlig støtte til børn og familier, herunder anbringelser, henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

#### *8.1. Indledende sagsbehandling*

Kommunen kan blive bekendt med en kommende anbringelse af et barn med henblik på adoption ad forskellige kanaler. Det kan f.eks. være den kommende mor, der selv henvender sig til kommunen, eller en sagsbehandler i Familieretshuset, der kontakter kommunen.

Da der ofte er tale om en sag af akut karakter, bør kommunen prioritere at iværksætte sagsbehandlingen umiddelbart herefter.

Familieretshuset varetager ofte en koordinerende rolle i den samlede adoptionssag og står for kontakten til de forskellige involverede instanser, herunder kommunen. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at det alene er kommunen, som har beslutningskompetence i den del af sagen, der vedrører anbringelse af barnet, og det er således kommunen, der har ansvar for at sikre, at servicelovens regler overholdes, herunder at afgørelser i anbringelsessagen træffes med afgørende vægt på barnets bedste.

Det anbefales, at kommunen er i tæt dialog med Familieretshuset og eksempelvis afklarer, om Familieretshuset har oplysninger om familien, som med fordel kan inddrages i den kommunale sagsbehandling. Familieretshuset kan også formidle oplysninger om, hvorvidt barnets biologiske forældre er fremkommet med særlige ønsker til eksempelvis valg af barnets anbringelsessted. Kommunen kan inddrage sådanne oplysninger i sagsbehandlingen.

Når Familieretshuset kontakter kommunen om en konkret sag, omhandler sagen som oftest enten en gravid kvinde, som ønsker at bortadoptere barnet fra fødslen, eller et nyfødt barn, som ønskes bortadopteret. I de tilfælde, hvor der er tale om en gravid kvinde, skal kommunen iværksætte en undersøgelse af de kommende forældre, jf. servicelovens § 50, stk. 9, samt efterfølgende udarbejde en handleplan efter § 140. I de tilfælde, hvor barnet er født, iværksættes undersøgelsen af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50, og den efterfølgende handleplan udarbejdes efter § 140.

I det følgende beskrives først sagsbehandlingen ved undersøgelse og handleplan for kommende forældre og derefter undersøgelse og handleplan for barnet og familien i sager om et nyfødt barn.

### *8.2. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet ikke er født*

Efter servicelovens § 50, stk. 9, kan der iværksættes en undersøgelse af kommende forældre, hvis det må antages, at barnet umiddelbart efter fødslen vil have behov for særlig støtte. Formålet med at foretage en undersøgelse, inden barnet fødes, er at få klarhed over, hvilke behov barnet sandsynligvis vil have umiddelbart efter fødslen, så den rette foranstaltning kan iværksættes hurtigst muligt efter, at barnet er født.

Undersøgelsen skal ikke følge de seks punkter, som anføres i § 50, stk. 2, men undersøgelsen skal på samme måde afdække ressourcer og problemer i de kommende forældres samlede situation, så det bliver muligt at træffe afgørelse om de rette foranstaltninger. Eksempelvis kan det være relevant at afdække forældrenes sundhedsforhold, herunder eventuelle misbrug, således at der tages højde for, om barnet har behov for behandling efter fødslen.

Herudover gælder de generelle krav til en § 50-undersøgelse. Kommunen skal således afdække ressourcer hos familien og netværket. Undersøgelsen skal således inddrage fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold, eksempelvis læger, psykologer og også sagsbehandlere i Familieretshuset, jf. § 50, stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet kræver, jf. § 50, stk. 1, og den skal resultere i en begrundet stillingtagen til, hvilke typer af foranstaltninger som skal iværksættes, jf. § 50, stk. 6. Endvidere skal undersøgelsen afsluttes hurtigst muligt og senest inden for fire måneder, jf. § 50 stk. 7.

På baggrund af undersøgelsen af de kommende forældres forhold skal kommunen udarbejde en handleplan for den indsats, som forventes iværksat over for de kommende forældre og det kommende barn, jf. § 140. Handleplanen skal angive formålet med den forventede indsats og opstille mål herfor, jf. § 140, stk. 3. Handleplanen skal også angive indsatsens forventede varighed, jf. § 140, stk. 4, hvilket ofte med fordel kan drøftes med sagsbehandleren i Familieretshuset, som normalt er bekendt med, hvorvidt der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab eller lignende.

Når barnet er født, skal undersøgelse og handleplan kort opdateres, således at der følges op på, om der er fremkommet nye oplysninger, som det er relevant at indarbejde og forholde sig til. Derefter kan der træffes afgørelse om de konkrete foranstaltninger efter servicelovens § 52. Afgørelsen skal træffes med udgangspunkt i, hvad der vurderes at være til barnets bedste.

Senest tre måneder efter, at foranstaltningen er iværksat, skal kommunen følge op på indsatsen. Det skal således vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres, jf. § 70, stk. 1, i serviceloven. Også her bør kommunen være i tæt dialog med Familieretshuset, som kan være bekendt med eventuelle ændrede forhold.

### *8.3. Undersøgelse og handleplan i sager, hvor barnet er født*

I de tilfælde, hvor den kommunale forvaltning bliver bekendt med en adoptionssag, hvor barnet skal anbringes midlertidigt, og barnet allerede er født, gennemføres en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50 og der udarbejdes en handleplan efter servicelovens § 140 efter de almindelige regler for anbringelser af børn og unge.

Det betyder, at de seks forhold, som anføres i § 50, stk. 2, skal undersøges. I denne forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på muligheden for at foretage differentierede undersøgelser. Det vil sige, at de seks forhold undersøges med forskellig vægtning alt efter sagens konkrete karakter. I sager om anbringelser af nyfødte børn med henblik på senere adoption, er det ofte relevant at foretage grundige undersøgelser af eksempelvis forholdene "udvikling og adfærd", "familieforhold", "sundhedsforhold" samt "andre relevante forhold", mens det ofte er irrelevant at foretage undersøgelser af "skoleforhold" og "fritid og venskaber". Der kan da blot anføres i sagen, at disse emner ikke er undersøgt, da de er irrelevante på grund af barnets alder.

Ved udarbejdelsen af § 50-undersøgelsen gælder endvidere de generelle regler, hvorefter kommunen skal afdække ressourcer hos familie og netværk, og undersøgelsen skal inddrage fagfolk, som allerede har viden om barnets og familiens forhold, eksempelvis læger, psykologer og Familieretshuset, jf. § 50, stk. 5. Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet kræver, jf. § 50, stk. 1, og den skal resultere i en begrundet stillingtagen til, hvilken type foranstaltninger, som skal iværksættes, jf. § 50, stk. 6. Endvidere skal undersøgelsen afsluttes hurtigst muligt og senest inden for fire måneder, jf. § 50 stk. 7.

På samme måde gælder de generelle regler for udarbejdelsen af en handleplan efter servicelovens § 140. Handleplanen skal således angive formålet med den forventede indsats og opstille mål for de forhold, som er behandlet i undersøgelsen, jf. § 140, stk. 3. Handleplanen skal også angive indsatsens forventede varighed, jf. § 140, stk. 4, hvilket ofte med fordel kan drøftes med Familieretshuset, som normalt vil være bekendt med, om der verserer en sag om faderskab eller medmoderskab og lignende.

På baggrund af resultaterne i undersøgelsen og handleplanen vurderes det, hvilke foranstaltninger, der er til barnets bedste, og der træffes afgørelse herom efter servicelovens § 52.

Ligesom det er tilfældet i de sager, hvor barnet er ufødt, skal kommunen senest tre måneder efter, at foranstaltningerne er iværksat, følge op på indsatsen. Det skal således vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres, jf. § 70, stk. 1.

#### *8.4. Akut anbringelse*

Der kan være tilfælde, hvor den kommunale forvaltning først bliver bekendt med, at et barn skal anbringes med henblik på senere adoption så sent, at sagen har akut karakter.

I disse tilfælde træffes afgørelse, jf. servicelovens § 52, stk. 2, om foreløbig eller akut støtte ud fra de begrænsede oplysninger, der er i sagen. En del oplysninger kan i visse tilfælde gives af Familieretshuset. Afgørelsen skal træffes ud fra, hvad der vurderes at være til barnets bedste på baggrund af de foreliggende oplysninger.

Den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 afsluttes hurtigst muligt og senest inden for fire måneder herefter, jf. § 50, stk. 7, og der udarbejdes en handleplan efter § 140. På baggrund af den færdige undersøgelse og handleplan tilpasses den iværksatte indsats. Det er således nødvendigt at forholde sig til, om den indsats, som blev iværksat i første omgang, er den rette, om den er tilstrækkelig, eller om der er behov for supplerende støtte til barnet.

#### *8.5. Tilsyn med barnet under anbringelsen*

Den anbringende kommune har pligt til at følge op på indsatsen inden for tre måneder efter, at foranstaltningen er iværksat, jf. servicelovens § 70, stk. 1. I den forbindelse skal det vurderes, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen skal revideres. Derefter har barnets opholdskommune pligt til løbende at følge de enkelte sager for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål.

### Kapitel 9

#### *Udslusning af barnet*

I forbindelse med Familieretshusets indsamling af oplysninger har barnets opholdssted typisk udarbejdet og medsendt en udslusningsplan for barnet, der er tilrettelagt efter stedets pædagogiske principper og barnets behov. I de tilfælde, hvor barnet er anbragt i en plejefamilie, kan det være kommunen, der udarbejder en udslusningsplan, som sendes til Familieretshuset. [Der henvises til Adoptionsnævnets henstilling vedrørende udslusningsforløb ved nationale adoptioner af 24. august 2016, der findes på nævnets hjemmeside.](#) **Del III**

## Adoption uden samtykke

Denne del af vejledningen indeholder en beskrivelse af reglerne og sagsbehandlingen i sager om adoption uden samtykke. Gennemførelse af adoptioner uden samtykke kræver medvirken fra flere myndigheder og er baseret på et samspil mellem reglerne i adoptionsloven og serviceloven. Denne del af vejledningen retter sig derfor til kommunen, børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen.

Mens del II af denne vejledning især er relevant i forhold til sagsbehandlingen af adoptionssager, som gennemføres som fremmedadoptioner, og hvor der er samtykke fra forældremyndighedsindehavere, vedrører denne del af vejledningen både fremmedadoptioner og familieadoptioner. Kravene til sagsbehandlingen i en sag om adoption uden samtykke er således i vidt omfang de samme, uanset om barnet bortadopteret til en adoptant, som er godkendt i henhold til reglerne om godkendelse af adoptanter (fremmedadoption), eller om barnet adopteres af f.eks. en plejefamilie, som ikke skal godkendes på grund af tilknytningen til barnet (familieadoption).

I kapitel 10 beskrives de overordnede betingelser for at kunne gennemføre en adoption uden samtykke samt de forskellige typer af sager, som reglerne baserer sig på. Kapitel 11 omhandler den indledende sagsbehandling i kommunen, mens kapitel 12 omhandler Ankestyrelsens sagsbehandling og afgørelse i denne type sager.

Kapitel 13 vedrører midlertidig placering af barnet, kapitel 14 vedrører udslusning af barnet, og kapitel 15 beskriver reglerne for domstolsprøvelse af afgørelser om adoption uden samtykke.

### Kapitel 10

#### *Betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke*

##### *10.1. Generelle betingelser og det overordnede hensyn til barnet*

Det gælder for alle typer af adoption, at adoptionen skal være bedst for barnet, uanset om adoptionen sker med eller uden samtykke, jf. adoptionslovens § 2.

I adoptionslovens § 9, stk. 2-4, fastsættes betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke fra barnets forældremyndighedsindehavere. Bestemmelsen inddeler adoptioner uden samtykke i tre kategorier af sager, hvor en sådan adoption kan gennemføres, når en række betingelser er opfyldt. De tre kategorier af adoptioner uden samtykke er beskrevet nedenfor i afsnit 10.2. til 10.4.

Bestemmelserne om adoption uden samtykke har det hovedformål at sikre børn, der ellers ville have været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, en mulighed for kontinuitet og stabilitet i de tilfælde, hvor det vurderes, at forældrene er ude af stand til at varetage omsorgen for barnet og udgøre en stabil omsorgsrelation i løbet af barnets opvækst.

#### *Afgørelsesgrundlaget*

Adoption uden samtykke er en meget indgribende foranstaltning, der stiller store krav til sagsbehandlingen. På grund af sagernes særlige karakter og hensynet til barnet er det afgørende, at de enkelte myndigheder tilrettelægger deres sagsbehandling på en sådan måde, at sagerne behandles hurtigst muligt.

Det er kommunen, børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen, der skal foretage den skønsmæssige vurdering af, om hensynet til barnet afgørende taler for, at adoption uden samtykke gennemføres. Barnets forhold skal i sagens natur være grundigt belyst, hvilket navnlig sker i forbindelse med udarbejdelsen af en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. Ved bortadoption af helt små børn inddrages desuden



fødselsoplysninger fra hospitalet. Afhængig af barnets alder kan det også være nødvendigt at belyse barnets perspektiv gennem samtale med barnet.

I kommunens, børn og unge-udvalgets og Ankestyrelsens vurdering indgår bl.a., om barnet i dets opvækst må antages at have behov for professionel bistand i et omfang, som gør, at adoption ikke vil være den bedste løsning for barnet. Det er i den forbindelse væsentlig at understrege, at et barn godt kan have særlige behov, uden at det påvirker barnets adopterbarhed. En grundig beskrivelse af barnets forhold er også nødvendig i forhold til at kunne placere barnet i den bedst egnede adoptivfamilie. Det er for eksempel afgørende, at en kommende adoptivfamilie er egnet til at håndtere barnets ~~særlige~~eventuelle fysiske og psykiske forhold, herunder ~~eventuelle~~funktionsned sættelser, og imødekomme barnets eventuelle andre særlige behov. Adoptionsnævnet kan yde vejledning til kommunen vedrørende spørgsmål om adopterbarhed.

Ankestyrelsen har ansvaret for, at de materielle betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt. Ankestyrelsen påser også, at de formelle regler om indhentelse af samtykke og vejledning af de involverede overholdes, og at den hidtidige praksis på området følges. Kommunen har som led i sin vurdering af sagen indhentet dokumentation for forældrenes og barnets forhold. Det er dog Ankestyrelsens ansvar at sørge for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelse. Hvis sagen er mangelfuldt oplyst, har Ankestyrelsen mulighed for at hjemvise sagen. Denne mulighed skal dog anvendes under hensyn til sagsbehandlingstidens betydning for barnet, henset til Ankestyrelsens mulighed for selv at indhente de nødvendige oplysninger for, at der kan træffes afgørelse.

Retssikkerheden i sager om adoption uden samtykke sikres således bl.a. ved, at en række myndigheder inddrages i sagen med henblik på en grundig vurdering af, om adoption vil være til barnets bedste. Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke kan indbringes for domstolene af de involverede parter, dvs. forældrene, barnet, barnets plejefamilie, hvis Ankestyrelsens afgørelse er truffet af § 9, stk. 4, i adoptionsloven, og indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene, og forældremyndigheden ikke følger af § 32 a, stk. 2, i adoptionsloven, jf. § 475 c, stk. 1, i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 938 af 10. september 2019 med senere ændringer. Barnets retssikkerhed er endvidere sikret ved, at barnets holdning til adoptionen skal inddrages, og at der beskikkes en advokat for barnet.

### *Børnekonventionen og Menneskerettighedskonventionen*

Ved afgørelserne om adoption uden samtykke skal det sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og barnets og forældrenes ret til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Menneskerettighedsdomstolens praksis i relation til artikel 8 i EMRK om børns og forældres ret til familieliv indebærer, at der skal foretages en reel afvejning mellem barnets interesse i at blive adopteret og forældrenes ønske om genforening med barnet. Der skal i alle tilfælde foretages en konkret bedømmelse af de aktuelle forhold og det berørte barns interesser. Domstolen har understreget, at en anbringelse uden for hjemmet, der ligger forud for en eventuel adoption, sker med henblik på hjemgivelse, hvilket indebærer, at myndighederne har en positiv pligt til aktivt at arbejde for genforening af familien. Det kan således indebære en overtrædelse af artikel 8, hvis barnet bringes i den situation, at adoption uden samtykke er bedst for barnet, fordi myndighederne har undladt at tage relevante skridt til genforening under den forudgående anbringelse.

Domstolen lægger endvidere vægt på, at myndighederne har haft et relevant og tilstrækkeligt grundlag for at træffe afgørelsen, herunder de nødvendige lægelige og psykologiske vurderinger og rapporter om familiens og barnets situation. Det skal sikres, undersøgelserne fortsat er aktuelle og retvisende.

De domme, der fastslår overtrædelse af artikel 8, er typisk begrundet i, at sagerne var utilstrækkeligt oplyst, eller at myndighederne ikke havde opfyldt deres positive pligt til aktivt at arbejde for genforening af familien. Der henvises til dommen Strand Lobben og andre mod Norge (37283/13, § 225-226).

Samtykke I en situation, hvor et barn efter myndighedernes vurdering bør bortadopteret for at sikre barnet stabilitet i opvæksten, bør myndighederne altid forsøge at gennemføre adoptionen som en frivillig adoption med samtykke fra barnets forældre. I medfør af adoptionslovens § 7, stk. 2, kræves der kun samtykke til adoption fra en forælder, som har del i forældremyndigheden.

Først hvis forældremyndighedsindehaveren ikke vil medvirke til adoptionen, og myndighederne fortsat vurderer, at barnet bør bortadopteret, kan der blive tale om en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9.

Hvor regelsættet om gennemførelse af frivillige adoptioner er baseret på, at forældremyndighedsindehavere skal afgive samtykke, jf. adoptionsloven § 7, mens forældre uden del i forældremyndigheden skal afgive en erklæring, jf. adoptionslovens § 13, er reglerne om gennemførelse af adoption uden samtykke baseret på en anden systematik, hvor begge forældres holdning er afgørende, uanset om forældrene har del i forældremyndigheden eller ej.

På grund af beslutningens indgribende karakter skal kommunen i en sådan situation, hvor forældremyndighedsindehaver modsætter sig adoptionen, have forsøgt at få samtykke fra begge forældre. Det gælder, uanset om forælderen har forældremyndighed over barnet eller ej. Adoptionslovens § 13 om indhentelse af en erklæring fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, finder derfor ikke anvendelse i sager om adoption uden samtykke, hvor forældremyndighedsindehaveren protesterer mod adoptionen. Er en eneforældremyndighedsindehaver imidlertid enig i adoptionen og afgiver samtykke hertil, gælder adoptionslovens § 13 for den anden forælder uden del i forældremyndigheden, da situationen bliver omfattet af reglerne om frivillige adoptioner.

Har begge forældre del i forældremyndigheden, og giver den ene forælder samtykke til adoption, mens den anden forælder protesterer, skal sagen behandles efter både regelsættet om frivillig adoption og regelsættet om adoption uden samtykke. Med hensyn til forælderen, der samtykker, følges reglerne i adoptionslovens § 7, mens reglerne i adoptionslovens § 9, stk. 2-4, skal være opfyldt i forhold til den protesterende forælder.

Omfanget af forældreevneundersøgelsen tilrettelægges under hensyntagen til, at den ene forælder har afgivet samtykke og derfor ikke selvstændigt skal have vurderet forældreevnens in forældreevne. Der skal således kun iværksættes en forældreevneundersøgelse i forhold til den forælder, der ikke har afgivet samtykke.

Et samtykke til bortadoption er kun gyldigt, hvis det afgives over for Familieretshuset eller Ankestyrelsen. Det er således ikke tilstrækkeligt, at forældrene skriftligt eller mundtligt over for kommunen har givet samtykke til bortadoptionen. Hvis en forælder udtrykker ønske om at samtykke til bortadoption, bør kommunen derfor kontakte Familieretshuset, og i øvrigt være forældrene behjælpelig med at opnå kontakten. Afhængigt af forældrens eller forældrenes ressourcer kan kommunens støtte i forbindelse med afgivelsen af samtykket også bestå i praktisk hjælp for forælderen til f.eks. at få aftalt et møde med Familieretshuset, at komme hen til Familieretshuset eller undtagelsesvist, at Familieretshuset deltager i et møde hos kommunen. Kommunen skal være opmærksom på, at støtten ikke må indebære et pres på forælderen for at samtykke. Kommunen kan søge vejledning hos Familieretshuset, hvis der opstår tvivl om, hvorvidt og i hvilket omfang kommunen må yde støtte til forælderen i forbindelse med afgivelsen af samtykket.

### *10.2. Adoption uden samtykke, når forældrene varigt er uden forældreevne (§ 9, stk. 3)*

Efter adoptionslovens § 9, stk. 3, kan adoption af et anbragt barn meddeles efter stk. 2, hvis det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og adoption

af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet. Efter adoptionslovens § 9, stk. 2, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, selv om forældrene ikke vil give samtykke efter adoptionslovens § 7, stk. 1, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

For at kunne indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, kræves det, at betingelserne i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, for anbringelse uden for hjemmet uden samtykke er opfyldte. ~~Selvom det~~ Det er ikke fremgår direkte af en betingelse for adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 3, at barnet er anbragt uden for hjemmet på tidspunktet for adoptionen, vil barnet i praksis allerede være anbragt. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at sagen påbegyndes, inden barnet anbringes uden for hjemmet, hvilket blandt andet er muligt ved adoption af et spædbarn.

Der er ikke noget til hinder for, at behandlingen af sagen påbegyndes inden fødslen.

Det er som beskrevet oven for en forudsætning for anvendelsen af adoptionslovens § 9, stk. 3, at anbringelsen er eller ville kunne være sket uden forældrenes samtykke efter § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, serviceloven. I tilfælde, hvor anbringelsen er sket med forældrenes samtykke, skal der således foretages en vurdering af, om anbringelsen på det tidspunkt, hvor adoption uden samtykke overvejes, ville kunne ske uden samtykke. Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at vurderingen skal foretages uafhængigt af overvejelserne om en adoption og alene have anbringelsesspørgsmålet for øje.

Der skal foreligge oplysninger, der fører til en vurdering af, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet (manglende forældreevne). Bestemmelsen kan således kun anvendes, når det kan sandsynliggøres, at der ikke i barnets barndom vil kunne udvikle sig en egentlig familierelation mellem barnet og forældrene. Der må således ikke være holdepunkter for, at forældrene inden for barnets opvækstperiode kan udvikle sig så meget, at forældrene vil kunne komme til at tage sig af barnet i hjemmet og varetage den daglige omsorg. I den forbindelse skal der foretages en prognosevurdering, der i sagens natur aldrig vil kunne være fuldstændig sikker, men vil kunne gengive det mest sandsynlige scenarie.

Kravene til prognosevurderingen afhænger af barnets alder. Der skal mere til for at sandsynliggøre, at en forælder varigt er ude af stand til at tage sig af et helt lille barn, da perioden til at vurdere forældreevnen og relationen til dette barn vil være begrænset eller slet ikke være der.

Forældrenes situation skal altid vurderes individuelt, og det er ikke muligt udtømmende at opregne, hvornår forældreevnen er af en sådan karakter, at en adoption uden samtykke kan komme på tale.

Adoption uden samtykke kan for eksempel være relevant i tilfælde, hvor en forælder på grund af svær og/eller kronisk psykisk sygdom gennem en længere årrække har haft vanskeligt ved at drage omsorg for sig selv i dagligdagen, og hvor forælderen må anses for at være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet og udgøre en stabil omsorgsrelation i løbet af barnets opvækst. Der kan være tale om mangeårig sygdom, hvor alle behandlingsmuligheder er udtømte, eller at forælderen ikke har nogen sygdomserkendelse og derfor gentagne gange nægter at deltage i et behandlingsforløb. Det må i disse tilfælde på baggrund af en faglig vurdering af forældrenes lidelse og eventuelle forhistorie med beslægtede lidelser m.v. vurderes, om det er sandsynligt, at forældrene vil kunne varetage omsorgen for barnet inden for det tidsrum, der udgør barnets opvækst.

Et andet eksempel kan være den situation, hvor forældrenes forhold inden barnets fødsel er blevet undersøgt. Forældrene kan være kendt af kommunen i forbindelse med anbringelse af ældre søskende eller i forbindelse med undersøgelser foretaget under graviditeten. Der kan foreligge speciallægeerklæringer eller erklæringer fra en autoriseret psykolog, der konkluderer, at de kommende forældre varigt er uden forældreevne samt eventuelt oplysninger om, at ingen af forældrene har evnet at holde kontakten med de ældre søskende.

En sag om adoption uden samtykke af børn, der er anbragt uden for hjemmet, kan rejses uafhængigt af, om forældrene har anmodet om hjemtagelse af barnet.

Andre eksempler kan være sager, hvor der er tale om mental retardering hos en forælder, som gør, at forælderen ikke i dagligdagen kan drage omsorg for sig selv, eller om langvarigt misbrug, som medfører betydelig ustabilitet i evnen til at drage omsorg for sig selv. Som nævnt er det ikke muligt at opregne alle situationer, hvor adoption uden samtykke kan være bedst for barnet. Ovenstående er blot eksempler herpå. For en nærmere beskrivelse af kommunens vurdering af forældreevnen henvises til afsnit 11.3.

Det bemærkes, at selvom barnet har kontakt eller samvær med forældrene, eller der er mulighed for, at forældrene på et senere tidspunkt vil kunne spille en positiv rolle i forbindelse med et samvær i et barns liv, vil det ikke i sig selv kunne hindre en adoption, der kan give barnet en familierelation og en stabil opvækst.

I medfør af forældreansvarslovens § 20 a er der mulighed for at fastsætte samvær eller anden kontakt efter en adoption mellem barnets og dets oprindelige slægtninge, herunder barnets forældre. Ved afgørelser efter forældreansvarslovens § 20 a skal der navnlig lægges vægt på, om der har været et forudgående samvær. En samværsafgørelse skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4. Bestemmelsen gælder alle tilfælde, hvor der er gennemført en adoption og er således ikke begrænset til tilfælde, hvor adoptionen er gennemført uden samtykke. Det bemærkes endvidere, at § 20 a i forældreansvarsloven også finder anvendelse under en midlertidig placering af barnet efter § 32 a i adoptionsloven. Der henvises til kapitel 13.

Ved vurderingen af, om der skal fastsættes samvær, skal der tages hensyn til, om der forud for adoptionen har været samvær mellem barnet og forældrene. Det er dog muligt at fastsætte samvær mellem et helt lille barn og de oprindelige slægtninge efter bortadoption af barnet, selvom der ikke har været kontakt forud for adoptionen. I sådanne tilfælde forudsætter fastsættelse af samvær, at samværet kan foregå under betryggende forhold, eventuelt med professionel støtte.

Muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt omfatter desuden situationer, hvor der hverken før eller efter adoptionen har været kontakt mellem barnet og ansøgeren, men hvor en sådan kontakt vurderes at være bedst for barnet.

Det forhold, at der kan skabes åbenhed i adoptionen, må ikke indgå som et moment i afvejningen af, om en adoption er til barnets bedste. Muligheden for åbenhed må således ikke få den virkning, at man generelt anser muligheden for at gennemføre adoptioner uden samtykke som mindre indgribende. Der kan således heller ikke udstedes bevillinger med vilkår om, at adoptionen er åben.

Der henvises i det hele til Ankestyrelsens principafgørelse 93-17.

### *10.3. Adoption uden samtykke når barnet har en særlig tilknytning til plejeforældrene (§ 9, stk. 4)*

Efter adoptionslovens § 9, stk. 4, kan en adoption til et barns plejeforældre gennemføres, hvis barnets tilknytning til familien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen, navnlig under hensyn til stabilitet og kontinuitet i barnets opvækst og under hensyn til barnets relation til forældrene.

Det er endvidere en betingelse, at barnet er anbragt uden for hjemmet efter § 58, stk. 1, i serviceloven. Det er således en forudsætning for anvendelse af bestemmelsen, at anbringelsen er eller ville kunne være sket uden forældrenes samtykke. I tilfælde, hvor anbringelsen er sket med forældrenes samtykke, skal der således foretages en vurdering af, om anbringelsen på det tidspunkt, hvor adoption uden samtykke overvejes, ville kunne ske uden samtykke. Det er i den forbindelse vigtigt at holde sig for øje, at vurderingen skal foretages uafhængigt af overvejelserne om en adoption og alene have anbringelsesspørgsmålet for øje.

Muligheden for adoption af et barn, som har en særlig tilknytning til plejeforældrene, skal ses som et supplement til servicelovens § 68 a om videreførelse af anbringelsen. Om anvendelsen af videreført anbringelse henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven). En adoption af et plejebarn kan være relevant i de tilfælde, hvor barnet har behov for, at der

etableres et livslangt retsforhold mellem barnet og plejeforældrene med gensidige rettigheder og pligter og dermed en højere grad af stabilitet og kontinuitet, end en videreført anbringelse kan give barnet. Ved en adoption er der tale om et skærpet krav i forhold til videreført anbringelse, for så vidt angår betydningen af den opnåede tilknytning til plejefamilien. Det skal således være skadeligt for barnet at miste tilknytningen, hvis den skal kunne begrunde en adoption uden samtykke, mens kravet for en videreført anbringelse efter serviceloven på grund af tilknytning er, at barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. Ved en adoption bliver barnet et fuldgældigt medlem af familien, og det retlige forhold mellem barnet og adoptanten bevares, også hvis der sker ændringer i familien, mens en ændring i plejefamilien kan medføre, at der ikke er grundlag for at opretholde en videreført anbringelse efter servicelovens § 68 a.

Adoptionslovens § 9, stk. 4, understreger hensynet til barnets bedste i en situation, hvor plejeforældrene reelt har taget forældrenes plads, og hvor eksempelvis barnets særlige forhold gør, at det ikke vil være muligt at bryde denne faktiske familierelation uden at skade barnet. Der skal således være tale om særlige omstændigheder, som gør, at hensynet til båndet mellem barnet og forældrene må tilsidesættes i afvejningen af, hvad der er bedst for barnet. Endvidere forudsætter en adoption efter denne bestemmelse som alt overvejende hovedregel, at relationen har udviklet sig gennem længere tids tilknytning. Bestemmelsen kan således som klart udgangspunkt ikke anvendes efter få års anbringelse i plejefamilien. Dermed kan bestemmelsen ikke finde umiddelbar anvendelse for små børn, der er anbragt i plejefamilien umiddelbart efter fødslen. Disse små børn vil i givet fald fortsat skulle bortadopteret efter § 9, stk. 3 eller efter hovedbestemmelsen i § 9, stk. 2.

Det kan dog ikke afvises, at en relation af kortere varighed i særlige tilfælde kan begrunde en adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 4. Således skal et klart udtrykt ønske fra et anbragt barn tillægges betydning, når barnet har en sådan alder og modenhed, at barnets holdning skal tillægges betydning for beslutningen om adoption.

I afvejningen af, om hensynet til barnet skal veje tungere end hensynet til forældrenes og barnets fortsatte familiebånd til hinanden, indgår en vurdering af barnets relation til forældrene. I denne vurdering skal der også tages hensyn til, om kommunen har arbejdet for at udvikle relationen mellem barnet og dets forældre, og om kommunen har arbejdet på at kunne hjemgive barnet. Det skal endvidere indgå i vurderingen af barnets tilknytning til henholdsvis plejeforældrene og forældrene, om plejeforældrenes eventuelt beskyttende adfærd over for barnet i forhold til forældrene har medført en særlig, men ikke naturlig tilknytning mellem dem og barnet.

Kommunen skal som led i oplysningen af sagen sørge for, at der laves en undersøgelse af barnets tilknytning til plejefamilien. Undersøgelsen bør foretages af en psykolog, lægefaglig person eller en anden børnesagkyndig person. Undersøgelsen af tilknytningen skal indeholde en analyse af barnets opnåede og fremtidige tilknytning til plejefamilien og de biologiskeoprindelige forældre og til plejefamiliens netværk samt hvis relevant til de biologiske forældresforældrenes netværk. Undersøgelsen skal indeholde oplysning om, hvorledes barnet opfatter plejefamilien, den biologiskeoprindelige familie og netværk, samt om hvordan plejefamilien stiller sig til adoptionen.

Det forhold, at barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen, medfører, at plejefamilien ikke skal godkendes som adoptant, idet adoptionen kan gennemføres som en familieadoption, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 1, nr. 3, litra d.

Der henvises i det hele til Ankestyrelsens principafgørelse 93-17.

Om muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt efter adoptionen henvises til kapitel 4.

#### *10.4. Adoption uden samtykke i andre tilfælde (§ 9, stk. 2)*

Af adoptionslovens § 9, stk. 2, følger, at selvom forældrene ikke vil give samtykke efter adoptionslovens § 7, stk. 1, kan adoptionsbevilling i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Opsamlingsbestemmelsen i adoptionslovens § 9, stk. 2, kan eksempelvis finde anvendelse i tilfælde, hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, og hvor barnets forældre ikke ønsker at have kontakt til barnet (de såkaldte "glemte børn"), men hvor forældrene ikke er uden forældreevne. Det kræves i disse situationer normalt, at kontakten mellem barnet og ~~de biologiske~~ forældre har været afbrudt i en vis årrække, typisk i en periode på fem til seks år, og den manglende kontakt skal som udgangspunkt skyldes forældrenes manglende forsøg på kontakt.

Bestemmelsens formål er at sikre, at det ikke med afgrænsningen i adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4, udelukkes, at også andre børn kan bortadopteres uden samtykke, selv om de ikke er omfattet af disse bestemmelser, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Om muligheden for fastsættelse af samvær eller anden kontakt efter adoptionen henvises til kapitel 4.

## Kapitel 11

### *Sagsbehandlingen i kommunen*

En sag om adoption uden samtykke starter typisk i barnets handlekommune. Årsagen til, at kommunen påbegynder en sådan sag, er som oftest, at en børnefaglig undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50 rejser tvivl om, hvorvidt barnets forældre har den nødvendige forældreevne. I disse tilfælde skal kommunen som en del af den børnefaglige undersøgelse undersøge deres forældreevne. Hvis det gennem denne undersøgelse sandsynliggøres, at forældrene varigt er uden forældreevne, og forældrene ikke ønsker at bortadoptere deres barn, kan der indstilles en sag om adoption uden samtykke til kommunens børn og unge-udvalg. De øvrige betingelser for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9 skal også være opfyldt.

Børn og unge-udvalget indstiller herefter til Ankestyrelsen, at styrelsen træffer afgørelse om adoption uden samtykke, hvis børn og unge-udvalget er enig i kommunens indstilling om adoption uden samtykke.

Kommunen er ikke part i sagen om bortadoption.

For vejledning om kommunens sagsbehandling, herunder i forhold til den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 og sager om anbringelse af et barn eller ung uden for hjemmet, henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

#### *11.1. Adoption eller anbringelse*

Betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3 og 4, er væsentligt strengere end betingelserne for at gennemføre en anbringelse uden samtykke, jf. servicelovens § 58, stk. 1. F.eks. kan en afgørelse om anbringelse uden samtykke træffes på grundlag af et forhold, der på trods af en aktuel alvorlig situation kan forventes at have en midlertidig karakter, og hvor der er udsigt til, at forholdet ændres, således at barnet kan hjemgives.

Bestemmelserne om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, omfatter endvidere alene de tilfælde, hvor forhold hos forældrene gør, at disse varigt er uden forældreevne. Forhold hos barnet, der kan begrunde en anbringelse uden samtykke, f.eks. misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre sociale vanskeligheder er derimod ikke tilstrækkelige til, at der kan gennemføres en adoption uden samtykke. En adoption uden samtykke er i disse situationer ofte slet ikke til barnets bedste.

En betingelse for at indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, er, at servicelovens bestemmelser for anbringelse uden samtykke efter § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, er opfyldt. Det fremgår af disse bestemmelser, at anbringelse uden samtykke kan gennemføres, når der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for.

For adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4, skal betingelserne for en anbringelse uden samtykke efter § 58 i serviceloven være opfyldt, men er dog ikke begrænset til de i § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, anførte grunde til anbringelsen. Der henvises i denne forbindelse til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven). Det er desuden en betingelse for at indlede en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4, at barnet er anbragt i en plejefamilie, jf. servicelovens § 66, stk. 1, nr. 1-3. Hvorvidt servicelovens bestemmelser om anbringelse uden samtykke er opfyldt, skal dokumenteres gennem den undersøgelse af barnets og familiens forhold, som kommunen er forpligtet til at gennemføre efter servicelovens § 50. Det er børn og unge-udvalget, som indstiller til Ankestyrelsen, at Ankestyrelsen træffer afgørelse om adoption uden samtykke.

VISO (den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation) yder gratis vejledende specialrådgivning til kommunerne i sager om adoption uden samtykke, jf. servicelovens § 13, stk. 7. Der henvises til afsnit 11.4.

Der kan være tilfælde, hvor det kan dokumenteres, at forældrene aktuelt er uden forældreevne, men hvor det ikke kan sandsynliggøres, at den manglende forældreevne er varig. I disse tilfælde må behandlingen af sagen med henblik på at bortadoptere barnet indstilles. Dette er dog ikke til hinder for senere at genoptage sagen, hvis der foreligger nye oplysninger om forældreevnen.

Hvis det vurderes, at det over tid vil kunne sandsynliggøres, at det ikke er muligt at udvikle forældreevnen hos forældrene, skal kommunen have dette forhold med i deres overvejelser vedrørende anbringelsen og valg af anbringelsessted. Dette indebærer bl.a., at såfremt barnet anbringes i en plejefamilie, bør kommunen overveje at oplyse plejefamilien om, at der eventuelt kan blive tale om at rejse en sag om adoption uden samtykke på et senere tidspunkt, og eventuelt lade plejefamiliens indstilling til denne usikkerhed og eventuelle midlertidighed indgå i valget af plejefamilie.

Dette er navnlig relevant i tilfælde, hvor kommunen vurderer, at forældrene aktuelt er uden forældreevne, men hvor der er behov for yderligere afdækning af prognosen for den fremtidige forældreevne, herunder særligt i forbindelse med førstegangsanbringelser.

### *Adoptionssagens indledning*

I tilfælde, hvor kommunen behandler en sag om anbringelse af et barn eller en ung, herunder en sag om førstegangsanbringelse, opretholdelse af en anbringelse og videreførelse af en anbringelse, og kommunen vurderer, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, skal kommunen overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet i stedet bliver adopteret, jf. servicelovens § 68 d. Muligheden for at gennemføre en adoption uden samtykke af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, jf. adoptionslovens § 9, stk. 3, er ikke betinget af, at det kan ske til den plejefamilie, hvor barnet eller den unge aktuelt er anbragt. Der vil være børn og unge, som er anbragt på et opholdssted eller en institution, samt børn og unge, der er anbragt hos plejefamilier, der ikke ønsker at adoptere barnet eller den unge, eller hvor det ikke vil være bedst for barnet eller den unge at blive adopteret af plejeforældrene. I disse tilfælde kan barnet eller den unge adopteres af personer, der er godkendt efter de almindelige regler om godkendelse som adoptanter.

### *Faglig støtte til plejefamilierne før og efter en adoption*

Efter servicelovens § 68 c har plejefamilier, der har et barn eller en ung anbragt med henblik på adoption, ret til faglig støtte målrettet situationen før adoptionen. Med lov nr. 497 af 1. maj 2019 er bestemmelsen i servicelovens § 68 c ændret, således at kommunerne ikke længere er forpligtede til så vidt muligt at

anbringe et barn eller en ung i en plejefamilie, der er indstillet på at adoptere barnet eller den unge, når der er tale om anbringelse med henblik på adoption. Bestemmelsen i § 68 c om faglig støtte omhandler herefter faglig støtte til plejefamilier, der med samtykke fra barnets biologiske forældre skal adoptere deres plejebarn, eller hvor der er rejst sag om adoption uden samtykke af plejebarnet efter § 9, stk. 4, i adoptionsloven.

Den faglige støtte skal navnlig forberede plejefamilien på den fremtidige adoption og støtte plejefamilien i at håndtere den uvished, der er om, hvorvidt den konkrete adoption realiseres. Den faglige støtte kan eksempelvis bestå af kurser eller undervisning. I den forbindelse kan kommunen kontakte Ankestyrelsen, som blandt andet udbyder adoptionsforberedende kurser til kommende adoptanter samt rådgivning før og efter adoption, med henblik på at lade Ankestyrelsens undervisere eller øvrige rådgivere forestå den faglige støtte til plejefamilien. Derved gives der mulighed for, at den faglige støtte ydes af undervisere og rådgivere med specifik viden om og indsigt i forskellige adoptionsforhold. Den faglige støtte kan først iværksættes ved påbegyndelse af en sag om adoption og frem til, at der er truffet endelig afgørelse, så længe støtten vurderes nødvendig. Støtten skal tilbydes alle plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn, uafhængigt af om adoptionen forventes gennemført med eller uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Familier, der har adopteret et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien, har ret til faglig støtte fra kommunen, jf. servicelovens § 66 a, stk. 5, nr. 2. Formålet er at støtte familien i at håndtere den ændrede rolle fra plejefamilie til adoptivfamilie og i at imødekomme barnet eller den unges behov, eksempelvis i forhold til samspillet med den biologiske oprindelige familie. Støtten skal målrettes den enkelte families konkrete situation og behov og kan for eksempel være råd eller vejledning, der kan støtte adoptivfamilien i dagligdagen med at imødekomme barnets eller den unges behov. Støtten kan bestå af samtaler med fagpersoner på området (adoptionsrådgivere, familieplejekonsulenter, familiebehandlere, sagsbehandlere m.v.), kurser eller undervisning, der kan støtte familien i at imødekomme barnets eller den unges behov.

Den faglige støttes omfang og indhold fastsættes af kommunen på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte adoptivfamilies behov. Det er hensigtsmæssigt, at det sker i dialog med adoptivfamilien. Behovet for faglig støtte kan variere i perioder, eksempelvis kan omfanget af støtte stige i perioder med store konflikter med barnets eller den unges biologiske forældre og falde igen, når disse er håndteret.

### *11.2. Undersøgelse af forældreevne*

Som grundlag for at rejse en sag om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, skal kommunen kunne sandsynliggøre, at barnets biologiske forældre varigt er uden forældreevne. I denne vejledning sondres der ikke mellem forældreevne og forældrekompetencer, men ordet forældreevne anvendes, idet det er den terminologi, der er anvendt i forarbejderne til reglerne om adoption uden samtykke. Undersøgelsen af forældrenes forældreevne udføres som en del af den børnefaglige undersøgelse af barnets og familiens forhold efter servicelovens § 50. Forældrenes situation og forældreevnen skal således altid vurderes individuelt ud fra den konkrete situation.

Forskellige forhold hos forældrene kan give anledning til overvejelser om adoption uden samtykke. Som eksempler kan nævnes:

- Svær, kronisk psykisk lidelse hos en forælder, hvor den psykiske lidelse medfører, at forælderen igennem en længere årrække har haft vanskeligt ved at drage omsorg for sig selv i dagligdagen.
- Svære personlighedsforstyrrelser eventuelt kombineret med langvarigt misbrug hos en forælder, der gør, at forælderen ikke stabilt magter at drage omsorg for sig selv i dagligdagen, eller hvor dagligdagen igennem en længere årrække har været præget af betydelig mangel på stabilitet.
- Mental retardering hos en forælder, som gør, at forælderen ikke i dagligdagen kan drage omsorg for sig selv.
- Langvarigt misbrug, som medfører betydelig ustabilitet i evnen til at drage omsorg for sig selv.



– En forælder som i relation til ældre børn har vist meget mangelfuld forældreevne inden for de seneste år, og hvor det ikke med støtte og behandling har været muligt at forbedre forældreevnen.

Eksemplerne er ikke udtryk for en udtømmende liste.

Forhold som psykisk sygdom eller misbrug udelukker ikke i sig selv, at forældreevnen kan være til stede eller vil kunne genvindes. Hvis det skønnes, at forældreevnen er til stede eller eventuelt vil kunne genvindes, er betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, ikke til stede.

Selv om der foreligger en situation, der er omfattet af de eksempler, der er opregnet ovenfor, kan en sag om adoption uden samtykke ikke komme på tale, uden at der som led i den børnefaglige undersøgelse som alt overvejende hovedregel inddrages en eller flere specialundersøgelser for at afdække den aktuelle forældreevne samt den forventede forældreevne i fremtiden.

Den børnefaglige undersøgelse skal sandsynliggøre, at der ikke er holdepunkter for, at forældrene inden for barnets opvækstperiode kan udvikle sig så meget, at forældrene vil kunne komme til at tage sig af barnet i hjemmet og varetage den daglige omsorg. I den forbindelse skal der foretages en prognosevurdering, der i sagens natur aldrig kan være fuldstændig sikker, men kan gengive det mest sandsynlige scenarie.

Kravene til prognosevurderingen afhænger af barnets alder. Der skal mere til for at sandsynliggøre, at en forælder varigt er ude af stand til at tage sig af et helt lille barn, da perioden til at vurdere forældreevnen og relationen til dette barn er begrænset eller slet ikke er der.

Ved vurderingen af forældreevnen er det nødvendigt at inddrage forældrenes livsforløb for at kunne opstille en prognose for, om det er sandsynligt, at forældreevnen kan genvindes. En prognosevurdering skal som hovedregel indeholde oplysninger om forældrenes psykiske tilstand, herunder deres eventuelle psykiske forstyrrelser (f.eks. kroniske psykiske lidelser og/eller svære personlighedsforstyrrelser), deres intellektuelle funktionsniveau, omfanget og varigheden af eventuelle misbrug, eventuelle fysiske sygdomme samt tidligere iværksat behandling. Prognosevurderingen skal også indeholde oplysninger om forældrenes eventuelle andre børn og deres trivsel og kontakt til forældrene. Den manglende forældreevne skal vise sig som et gentaget mønster, dvs. på tværs af situationer og tid samt fysisk og psykisk tilstand. Til brug for prognosevurderingen skal der inddrages en eller flere specialundersøgelser fra eksempelvis en psykiater, psykolog eller anden relevant fagperson med henblik på at afklare forældreevnen. Herudover er det nødvendigt at vurdere, om forældrene har været tilbudt relevant behandling, om de har kunnet samarbejde om behandlingen og den eventuelle effekt af behandling.

Relevant behandling er eksempelvis samtaler med en psykolog eller medicinsk behandling for misbrugsproblemer. Det er væsentligt at få belyst, om forældrene har vilje og evne til at ændre de forhold, der gør, at de vurderes at være uden forældreevne. Ved denne vurdering er det relevant, om forældrene har kunnet samarbejde om behandlingen, f.eks. ved at tage ordineret medicin eller ved at overholde aftaler som er indgået under behandlingsforløbet.

Det forhold, at forældrene i en kort periode har været uden forældreevne, er ikke ensbetydende med, at det derved kan lægges til grund, at forældrene varigt er uden forældreevne.

Adoption uden samtykke bør allerede overvejes fra fødslen for eksempel i en situation, hvor en undersøgelse af forældrenes forhold før barnets fødsel sandsynliggør eksempelvis på baggrund af speciallægeerklæringer eller erklæringer fra en autoriseret psykolog, at de kommende forældre er varigt uden forældreevne. Undersøgelsen kan endvidere være kombineret med oplysninger om, at ingen af forældrene har evnet at have en egentlig forælder/barn-relation endsige holde kontakten, med ældre søskende trods kommunens støtte hertil.

Hvis en konkret vurdering af forældrenes og barnets forhold viser, at hensynet til barnet og dets behov for kontinuitet og stabilitet og dermed barnets bedste vejer tungere end hensynet til båndet mellem barnet og

forældrene, kan barnet adopteres uden samtykke. I denne afvejning skal det også indgå, i hvilket omfang myndighederne har arbejdet for at afhjælpe forældrenes problemer og dermed arbejdet for at gøre det muligt for forældrene at tage sig af barnet eller have stabil kontakt med barnet.

Ved vurderingen af, om det er sandsynliggjort, at forældrene varigt er uden forældreevne, har barnets alder også betydning. Der skal alt andet lige mere til for at sandsynliggøre, at dette er tilfældet, hvis der er tale om et helt lille barn, end hvis der er tale om et større barn, hvor det har været muligt at vurdere forældreevnen og relationen mellem barnet og forældrene i en periode. Er der tale om et helt lille barn, stilles der således større krav til sandsynliggørelsen af den manglende forældreevne. Selvom der er tale om et helt lille barn kan manglende forældreevne dog sandsynliggøres, hvis forældrene f.eks. har langvarige og massive misbrugsproblemer eller psykiske sygdomme. Det kan endvidere tillægges betydning, hvis det i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse i forhold til ældre søskende er vurderet, at forældrene ikke havde forældreevne. I den forbindelse vil det være relevant for kommunen tillige at overveje spørgsmålet om adoption for disse ældre søskende.

Barnets eventuelle samvær eller anden kontakt med forældrene er ikke i sig selv til hinder for at gennemføre en adoption, der anses for at være bedst for barnet. I en situation, hvor forældrene ikke kan komme til at varetage omsorgen for barnet, men hvor forældrene måske i nogen grad formår at gennemføre et samvær med barnet, eventuelt med professionel støtte, kan barnets behov for stabilitet og kontinuitet i opvæksten medføre, at en adoption bedst kan tilgodesee barnets behov. Omvendt medfører et velfungerende samvær, hvor forældrene udvikler forældreevnen normalt, at der ikke kan gennemføres en adoption uden samtykke.

Det forhold, at forældre har et handicap og behov for f.eks. praktisk hjælp til at varetage deres forældreskab, er ikke i sig selv et udtryk for, at forældrene er uden forældreevne. Hvis forældre, der har et handicap skal have undersøgt deres forældreevne i forbindelse med adoption uden samtykke, skal det sikres, at forældrene har modtaget den støtte og compensation, som deres funktionsnedsættelse giver anledning til, herunder særligt i forbindelse med varetagelsen af forælderrollen, jf. artikel 23 i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

Hvis den støtte, forældrene hidtil har modtaget, er utilstrækkelig, bør sagen udsættes, indtil forældrene har modtaget relevant støtte, og det derfor kan vurderes, om støtten kan forbedre forældreevnen. Forældre til børn med handicap kan normalt også give deres børn en stabil familierelation, selv om barnet er anbragt uden for hjemmet på grund af barnets handicap.

Der kan forekomme tilfælde, hvor forældrene ikke ønsker at deltage i sagens oplysning, hvilket kan vanskeliggøre vurderingen af forældreevnen, og særligt om forældreevnen kan genvindes. Det kan derfor være nødvendigt at indhente oplysninger fra andre uden forældrenes samtykke i medfør af retssikkerhedslovens § 11 c, jf. § 11 a, stk. 1, ligesom det er nødvendigt at finde en metode til vurdering af forældreevnen.

I 2011 kom en arbejdsgruppe under det nuværende Social- og Indenrigsministerium med retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser, der kan benyttes i sager om særlig støtte til børn, unge og deres familier, herunder i sager om adoption uden samtykke. Retningslinjerne indeholder blandt andet anbefalinger til, hvilke kvalifikationer der bør findes hos de fagpersoner, der gennemfører undersøgelserne.

Socialstyrelsen har identificeret de faglige bedste metoder til at undersøge forældrekompetence i de mest komplekse sager som f.eks. sager om adoption uden samtykke, herunder også i sager hvor forældrene ikke ønsker at deltage i sagens oplysning. Materialet kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside, socialstyrelsen.dk.

### *11.3. Rådgivning fra VISO, den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation*

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO, yder rådgivning og vejledning af borgere og kommuner i specialiserede og komplicerede enkeltsager på det sociale område og sikrer samtidig et landsdækkende overblik over den samlede specialrådgivning. VISO sikrer endvidere en systematisk indsamling, udvikling, bearbejdning og formidling af den faglige viden på det sociale område.

VISO tilbyder kommuner og borgere gratis vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager på social- og specialundervisningsområdet, herunder også i sager om adoption uden samtykke, hvor det anses som nødvendigt at inddrage specialviden, jf. servicelovens § 13.

Sager om adoption uden samtykke er som oftest komplekse, og behandlingen af dem kræver specialviden. På grund af det begrænsede antal sager på landsplan er det vanskeligt for den enkelte kommune at oparbejde en erfaring med og ekspertise i at håndtere denne type sager. Det er derfor væsentligt, at kommunen er opmærksom på muligheden for at trække på specialiseret rådgivning og ekspertbistand fra VISO i sager om adoption uden samtykke.

Kommunernes brug af VISO's kompetence i sager om adoption uden samtykke kan være medvirkende til et højere fagligt niveau i forhold til sagens oplysning, ligesom det kan betyde, at beslutninger om at indstille en sag til adoption uden samtykke træffes på et mere ensartet fagligt grundlag. Kommunernes brug af VISO bidrager således til at skabe det bedst mulige faglige grundlag for kommunernes håndtering af disse sager.

VISO's udtalelser er alene vejledende i forhold til borgere og kommuner, idet den enkelte kommune har ansvaret for at træffe afgørelser i forhold til borgeren. Det er således en kommunal myndighedsopgave at beslutte, om der skal indstilles til adoption uden samtykke.

#### *11.4. Indstilling til børn og unge-udvalget om adoption uden samtykke*

Når kommunen i en konkret sag vurderer, at betingelserne for at gennemføre en adoption uden samtykke er til stede, indstilles sagen til kommunens børn og unge-udvalg, jf. servicelovens § 68 e, stk. 1. I medfør af servicelovens § 68 e, stk. 2, skal indstillingen indeholde følgende:

- 1) Den børnefaglige undersøgelse, jf. § 50 i serviceloven.
- 2) Handleplanen, jf. § 140 i serviceloven.
- 3) En redegørelse for, at betingelserne for adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven er opfyldt.
- 4) Oplysninger om barnets eller den unges holdning til den påtænkte adoption, jf. § 6, stk. 1 og 3, i adoptionsloven.

Derudover skal indstillingen i medfør af servicelovens § 68 e, stk. 3, indeholde en redegørelse for, at betingelserne for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet i servicelovens § 58, stk. 1, er opfyldt, når indstillingen vedrører en adoption i medfør af adoptionslovens § 9, stk. 3 eller 4.

Som det fremgår af afsnit 11.2. medfører karakteren af sagerne efter adoptionslovens § 9, stk. 3, som alt overvejende hovedregel, at der som led i den børnefaglige undersøgelse inddrages en eller flere specialundersøgelser for at afdække den aktuelle forældreevne samt den forventede fremtidige forældreevne. For så vidt angår sager efter adoptionslovens § 9, stk. 4, skal kommunen som led i den børnefaglige undersøgelse dokumentere barnets tilknytning til plejefamilien, herunder at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning.

Barnet, barnets forældre, uanset om de har del i forældremyndigheden, forældremyndighedsindehaveren, hvis denne er en anden end forælderen, og barnets plejeforældre skal have mulighed for at udtale sig over for børn og unge-udvalget. Det bemærkes, at plejeforældre alene opnår partsstatus, hvis de samtidig søger om adoption af barnet. Der henvises til servicelovens § 68 f, stk. 2.

Kommunen skal, inden sagen forelægges for børn og unge-udvalget, have forsøgt at indhente et samtykke til adoptionen fra forældrene. Kommunen skal i forbindelse hermed oplyse forældrene om betydningen af

adoption og af et samtykke. Kommunen kan indhente vejledning herom fra Familieretshuset, Ankestyrelsen og VISO. Det afhænger af den konkrete sag, hvornår i behandlingen af sagen kommunen mest hensigtsmæssigt kan indgå i en dialog med forældrene med henblik på at forsøge at indhente et samtykke. Der kan således være sager, hvor spørgsmålet om samtykke først indledes sent i forløbet med oplysningen af sagen, fordi kommunen indtil dette tidspunkt er usikker på, hvorvidt en anbringelse eller en adoption vil være bedst for barnet. I andre sager vil dialogen om et samtykke med fordel kunne indledes tidligt i forløbet, bl.a. med henblik på at skåne barnet, forældrene og eventuelt plejeforældrene for de sagsoplysende undersøgelser, der skal gennemføres, hvis der skal rejses en sag om adoption uden samtykke. Ligeledes afhænger det af en konkret vurdering, hvorvidt forældrene bør spørges mere end én gang. Kommunen skal være opmærksom på, at kommunen ikke må udøve et pres for, at forældrene afgiver et samtykke til adoptionen. Hvis forældrene ønsker at samtykke, må kommunen godt hjælpe forældrene med dette. Der henvises i denne forbindelse til afsnit 10.1.

På baggrund af indstillingen fra kommunen kan børn og unge-udvalget herefter indstille til Ankestyrelsen, at styrelsen træffer afgørelse om adoption, jf. servicelovens § 68 f, stk. 3. En indstilling kan kun vedtages, hvis mindst fire af udvalgets fem medlemmer stemmer for indstillingen. Indstillingen skal være skriftlig og begrundet, og den skal meddeles sagens parter, dvs. barnet eller den unge, forældrene, indehaveren af forældremyndigheden og plejeforældrene, hvis de søger om adoption af barnet. Derudover skal der gives meddelelse om indstillingen til kommunen og Ankestyrelsen. Hvis dommeren i børn og unge-udvalget ikke er enig i indstillingen, skal det føres til udvalgets protokol, og meddelelsen om indstillingen skal indeholde oplysninger om dommerens opfattelse. Hvis indstillingen ikke vedtages, gives tilsvarende skriftlig meddelelse til sagens parter og kommunen.

Børn og unge-udvalgets indstilling til Ankestyrelsen om adoption uden samtykke er procesledende, og der er således ikke tale om en afgørelse, der kan indbringes for anden myndighed.

Den endelige afgørelse om adoption uden samtykke træffes af Ankestyrelsen, og denne afgørelse kan indbringes for domstolene.

#### *11.5. Beskikkelse af advokater*

Under den administrative behandling af en sag om adoption uden samtykke skal kommunen beskikke en advokat for barnet, jf. adoptionslovens § 15 a, stk. 3. Dette gælder uanset barnets alder. Beskikkelse skal ske, inden sagen forelægges børn og unge-udvalget.

Herudover skal kommunen tilbyde advokatbeskikkelse for forældrene, uanset om de har del i forældremyndigheden, for forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og for eventuelle plejeforældre. Tilbuddet om beskikkelse skal gives, inden sagen forelægges for børn og unge-udvalget.

Advokatbeskikkelserne gælder for hele sagens behandling i det administrative system, dvs. både i børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen. Hvis Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke indbringes for domstolene, beskikker retten advokater for parterne, jf. § 475 c, stk. 2, i retsplejeloven.

Advokatbeskikkelsen er først og fremmest tænkt som en støtte til barnet, forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene og for eventuelle plejeforældre, for at sikre, at de får tilstrækkelig adgang til allerede under den administrative behandling af sagen at gøre indsigelse med hensyn til sagens faktiske og retlige omstændigheder, inden der træffes afgørelse om adoption uden samtykke. Advokatbeskikkelsen er uafhængig af parternes økonomiske forhold.

For så vidt angår den praktiske fremgangsmåde ved beskikkelse af advokater efter adoptionslovens § 15 a, stk. 3, bemærkes, at kommunen normalt bør lade parten vælge den advokat, der skal beskikkes under sagen. Forældre, der bor sammen, og som har samme holdning til spørgsmålet om bortadoption, er berettigede til bistand fra én advokat. Der er ikke krav om, at parterne får hver sin advokat. Parterne kan

dog have sådanne modsatrettede interesser, at det vil stride mod hensynet bag beskikkelsen, at parterne har samme advokat.

Hvis parten selv foreslår en bestemt advokat, kan kommunen beskikke denne, idet der dog kan tages forbehold for godtgørelse for rejseudgifter ved større geografiske afstande. Kommunen bør være opmærksom på, hvorvidt advokaten har møderet for landsretten, da byrettens afgørelse i sager om adoption uden samtykke typisk ankes til landsretten, og da det er en fordel for parterne, at retten beskikker den samme advokat for parten, som den advokat, der har været beskikket under sagens behandling i det administrative system.

I lighed med hvad der gælder i sager om anbringelse af et barn uden samtykke uden for hjemmet, er det dommeren, der er medlem af børn og unge-udvalget, der har kompetence til at udmåle salær for advokatens arbejde i forbindelse med behandlingen af en sag om adoption uden samtykke, jf. § 9 i bekendtgørelse nr. 727 af 10. juli 2019 om forretningsorden for børn og unge-udvalget. Timetaksten følger landsretternes vejledende takster for salærer til forsvarere i straffesager, bistandsadvokater samt til beskikkede advokater i ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelsessager, der findes på [domstol.dk](http://domstol.dk). Dommeren bør foretage en samlet vurdering af det anvendte timeforbrug.

Om salær og godtgørelse for udlæg til advokater gælder efter adoptionslovens § 15 a, stk. 3, samme regler, som i tilfælde hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31. Herefter tilkommer der den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, medmindre der er taget forbehold for disse.

Omkostninger, der efter deres art ikke er omfattet af reglerne om fri proces, må betales af parten.

Hvis en sag om adoption uden samtykke behandles i Ankestyrelsen, og det af sagen fremgår, at barnet ikke har fået beskikket en advokat, eller forældrene, forældremyndighedens indehaver, hvis denne er en anden end forældrene, og eventuelle plejeforældre ikke har fået tilbudt at få en beskikket advokat inden sagens behandling i børn og unge-udvalget, er der tale om en væsentlig sagsbehandlingsfejl, og Ankestyrelsen bør derfor hjemvise sagen til fornyet behandling i børn og unge-udvalget.

Selvom tilbuddet om advokatbeskikkelse er afslået under sagens behandling i børn og unge-udvalget, skal Ankestyrelsen også give tilbuddet, når styrelsen påbegynder behandlingen af sagen.

## Kapitel 12

### *Sagsbehandling i Ankestyrelsen*

Ankestyrelsen indleder sagen, når Ankestyrelsen modtager børn og unge-udvalgets indstilling, jf. adoptionslovens § 10, stk. 1. Ankestyrelsen er i sager om adoption uden samtykke ansvarlig for, at de materielle betingelser for at gennemføre en adoption uden samtykke er opfyldt, og at de formelle regler om indhentelse af samtykke og vejledning af de involverede parter er overholdt. Herudover skal Ankestyrelsen sikre, at der følges en ensartet praksis på området.

Selvom det er kommunen, der som led i vurderingen af sagen har indhentet dokumentation for forældrenes og barnets forhold, er Ankestyrelsen ansvarlig for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, før der træffes afgørelse. Ankestyrelsen har mulighed for at hjemvise sagen til fornyet behandling i kommunen, bl.a. hvis sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, eller barnets perspektiv ikke er belyst. Denne mulighed skal dog anvendes under hensyn til sagsbehandlingstidens betydning for barnet, henset til Ankestyrelsens mulighed for selv at indhente de nødvendige oplysninger for, at der kan træffes afgørelse.

Under Ankestyrelsens behandling af sagen skal belysningen af barnets perspektiv ske ved, at barnets holdning til adoptionen inddrages. Der henvises til reglerne for høring af børn og indhentelse af samtykke for

børn over 12 år i adoptionslovens § 6. Ankestyrelsens information til og rådgivning af barnet skal tage udgangspunkt i barnets faktiske situation og gives på en sådan måde, at barnet mødes i "øjnehøjde".

Ankestyrelsen kan tidligst træffe afgørelse om adoption tre måneder efter barnets fødsel, selvom en sag om adoption uden samtykke kan indledes allerede inden barnets fødsel. Baggrunden herfor er, at forældrene som alt overvejende hovedregel tidligst kan samtykke til adoptionen tre måneder efter barnets fødsel, jf. adoptionslovens § 8, stk. 2, og at alle forældre bør have samme periode til at overveje, om de ønsker at medvirke til en frivillig adoption. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at børn og unge-udvalget efter § 68 f, stk. 1, i serviceloven på et tidligere tidspunkt indstiller til Ankestyrelsen, at der træffes afgørelse om adoption uden samtykke.

Som anført i afsnit 10.1. skal Ankestyrelsen sikre sig, at kommunen har forsøgt at indhente samtykket til adoptionen fra barnets forældre, uanset om forældrene har forældremyndighed over barnet eller ej. En adoption bør således ikke gennemføres uden samtykke, hvis en frivillig adoption er mulig. Ankestyrelsen skal som led i sin almindelige vejledningsforpligtelse over for forældrene efter omstændighederne oplyse dem om retsvirkningerne, forskellene på adoption uden samtykke og adoption med samtykke og muligheden for at modtage anonyme opfølgingsrapporter om barnet. Ankestyrelsen er derimod ikke forpligtet til at forsøge at indhente et samtykke fra forældrene. Denne forpligtelse påhviler kommunen.

#### *De materielle krav*

Hvis adoptionen ønskes gennemført efter adoptionslovens § 9, stk. 3, skal Ankestyrelsen særligt påse, om der foreligger tilstrækkelig dokumentation for, at det er sandsynliggjort, at den manglende forældreevne er varig, herunder om oplysningerne i forældreevneundersøgelsen er aktuelle.

Hvis adoptionen ønskes gennemført efter adoptionslovens § 9, stk. 4, skal Ankestyrelsen særligt sikre, at der foreligger dokumentation for, at barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde tilknytningen.

Ved vurderingen af barnets udvikling kan hele barnets livsforløb inddrages, da genetiske og opvækstmæssige forhold kan have stor betydning herfor. Der kan således lægges vægt på, om barnet har haft en vanskelig start på livet på grund af f.eks. for tidlig fødsel, abstinenser eller omsorgssvigt i den første tid. Herudover bør der ses på, hvordan barnet fungerer socialt og i andre sammenhænge. For større børn kan det eksempelvis også indgå i vurderingen, om barnet går i en almindelig skole.

I forhold til formålet med at gennemføre en adoption har det betydning, at det på trods af et eventuelt familieskifte vil give barnet ro, at der bliver skabt stabilitet og sikkerhed om barnets fremtidige tilværelse.

Ankestyrelsen skal endvidere vurdere, om barnets eget ønske og perspektiv er tilstrækkeligt belyst. Ud over barnets holdning til selve adoptionsspørgsmålet kan det eksempelvis være relevant at få belyst barnets holdning til sin biologiske oprindelige familie og kontakten med denne samt barnets holdning til den eventuelt kommende adoptivfamilie.

I situationer, hvor en adoption vil medføre et familieskifte for barnet, fordi barnet ikke skal adopteres af den aktuelle plejefamilie, må Ankestyrelsen foretage en afvejning af flere forhold under hensyn til barnets tarv. På den ene side kan en adoption sikre barnet en stabil opvækst, hvor barnet bliver et fuldgyldigt medlem af en familie. På den anden side kan barnet have tæt tilknytning til de personer, som det har ophold hos, og en flytning vil rykke barnet ud af dets sædvanlige omgivelser og betyde flere brud i dets relationer. Det må således vurderes, om konsekvenserne af en flytning både på kort og lang sigt er så skadelige for barnet, at adoptionen ikke er til barnets bedste.

I sager om plejeforældres adoption af deres plejebarn efter adoptionslovens § 9, stk. 4, er plejeforældrenes egnethed til at adoptere barnet en integreret del af vurderingen af, om betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt. Ankestyrelsen skal vurdere oplysningerne om forholdene i plejefamilien, herunder om

plejefamilien har forståelse for barnets situation og har været i stand til at yde omsorg for et barn, som måske i særlig grad har behov for ro, stabilitet og tryghed, således at barnet har udviklet sig og fortsat vil udvikle sig positivt.

Spørgsmål om fastsættelse af samvær mellem barnet og dets oprindelige slægt efter adoptionen hører under Familieretshusets kompetence. Ankestyrelsen skal ikke tage stilling til dette spørgsmål. Der henvises til kapitel 4.

#### *De formelle krav*

Ankestyrelsen skal påse, om sagens parter har været indkaldt til mødet i børn og unge-udvalget, og skal sørge for, at disse parter også bliver indkaldt til ankemødet i Ankestyrelsen, hvor Ankestyrelsen træffer afgørelse. Som parter anses barnet, forældrene, indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene, samt barnets eventuelle plejeforældre, hvis de søger om adoption, jf. servicelovens § 68 f, stk. 2.

Ved at give barnet partsstatus uanset alder har barnet ret til at deltage i møder på lige fod med andre parter. Oftest er barnet dog repræsenteret på disse møder af en advokat. Barnets plejeforældre skal ligeledes have mulighed for at udtale sig, selvom de ikke søger om adoption, men de er i disse tilfælde ikke parter i sagen.

#### *Familieadoption*

I sager om familieadoption uden samtykke skal Ankestyrelsen vurdere betingelserne for at gennemføre adoptionen uden samtykke efter adoptionslovens § 9, dvs. træffe afgørelse om selve frigivelsen af barnet, foretage en bedst for barnet-vurdering og sikre opfyldelse af de øvrige krav for at gennemføre en familieadoption. De generelle betingelser for at gennemføre en familieadoption er beskrevet i vejledning om adoption. I sager om adoption uden samtykke drejer familieadoption som oftest sig om plejefamiliers adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 4, af et barn, der er anbragt i familien.

#### *Fremmedadoption, hvor der ikke er en kendt adoptant*

I sager om fremmedadoptioner uden samtykke, hvor der ikke er en kendt adoptant (anonym fremmedadoption), skal Ankestyrelsen alene påse, at betingelserne for frigivelsen af barnet til adoption efter adoptionslovens § 9, stk. 2 og 3, er opfyldt. Hvis Ankestyrelsen træffer afgørelse om frigivelse af et barn til adoption uden samtykke, sender Ankestyrelsen hurtigst muligt sagen til Adoptionsnævnet med henblik på matchning af barnet.

Udvælgelsen af adoptanten ud fra hensynet til barnets bedste foretages herefter af Adoptionsnævnet som beskrevet i afsnit 10.2. i vejledning om adoption.

#### *Fremmedadoption, hvor der er en kendt adoptant*

I sager om fremmedadoptioner uden samtykke, hvor der undtagelsesvist er en kendt adoptant (ikke-anonym fremmedadoption), skal Ankestyrelsen sikre sig, at betingelserne for at frigive barnet til bortadoption uden samtykke er opfyldt.

I disse situationer er den kommende adoptivfamilie allerede udvalgt, og det er Ankestyrelsen, der skal godkende familien til at adoptere barnet. Ankestyrelsen foretager desuden en vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet.

### *12.1. Ankestyrelsens afgørelse*

Ankestyrelsen behandler efter § 55 i retssikkerhedsloven sagen på et møde, hvor der deltager to medlemmer, to ankechefer, hvoraf den ene er formand, samt en adoptionskyndig medarbejder fra Ankestyrelsen. Det bemærkes, at også den adoptionskyndige medarbejder er tillagt stemmeret. Efter § 22 i bekendtgørelse om forretningsorden for Ankestyrelsen skal der også deltage en børnesagkyndig konsulent, som dog ikke har stemmeret. Den børnesagkyndige skal være kyndig i børne- eller ungdomspsykiatri, psykologi eller pædagogik eller have en lignende relevant uddannelse. Derudover kan konsulenter med særlig sagkundskab om de forhold, som sagerne vedrører, deltage i møderne uden stemmeret.

Afgørelsen om adoption uden samtykke træffes med almindeligt stemmeflertal. Ankestyrelsen kan træffe afgørelse om at hjemvise sagen, jf. § 30, stk. 4, i Ankestyrelsens forretningsorden. Dette kan f.eks. være relevant, hvis sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst.

### *Afgørelsens form og indhold*

Ankestyrelsens afgørelse efter adoptionslovens § 9 skal meddeles skriftligt til de involverede parter og udleveres eller forkyndes af Ankestyrelsen for de pågældende personer eller deres advokat. Herudover sendes afgørelsen til kommunen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 68.

Afgørelsen skal være begrundet. Begrundelsen skal gøre det klart for parterne og kommunen, hvordan Ankestyrelsen har vurderet sagen. I de tilfælde, hvor styrelsen træffer afgørelse om, at barnet ikke adopteres uden samtykke, og Ankestyrelsen altså ikke tiltræder børn og unge-udvalgets indstilling, får kommunen gennem begrundelsen mulighed for at vurdere, om det vil være relevant at arbejde videre med en ny indstilling om adoption uden samtykke.

Det skal fremgå af afgørelsen, at parterne inden 14 dage efter, at afgørelsen er modtaget eller forkyndt, kan forlange sagen indbragt for retten. Ankestyrelsen har i afgørelsen mulighed for at fastsætte en længere frist eller inden fristens udløb forlænge fristen, hvis særlige grunde taler derfor, jf. adoptionslovens § 11, stk. 3.

Hvis Ankestyrelsen fra en af sagens parter modtager besked om, at afgørelsen ønskes indbragt for retten, skal Ankestyrelsen inden tre uger indbringe sagen for retten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 b om prøvelse af beslutninger om adoption uden samtykke, medmindre bevilling er udfærdiget efter udløbet af fristen i adoptionslovens § 11, stk. 3. Det betyder, at selvom den frist, som er fastsat i afgørelsen, er overskredet, er Ankestyrelsen forpligtet til at indbringe sagen for retten, medmindre bevillingen til adoption allerede er udstedt.

Hvis retten opretholder Ankestyrelsens afgørelse om at gennemføre adoptionen uden samtykke, eller hvis retten i modsætning til Ankestyrelsen beslutter, at bevilling kan meddeles, kan Ankestyrelsen ikke meddele bevilling til adoption, før ankefristen er udløbet, og anke ikke er iværksat inden ankefristens udløb. Det samme gælder i forhold til kæremål, hvis retten afviser prøvelse på grund af overskridelse af ankefristen, jf. retsplejelovens § 475 b, stk. 4, hvorefter retten i disse tilfælde ved kendelse kan afvise sagen, medmindre overskridelsen er undskyldelig, eller særlige grunde i øvrigt taler for at behandle sagen.

## Kapitel 13

### *Midlertidig placering*

Hvis barnet adopteres uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 1-3, placeres barnet midlertidigt hos den kommende adoptivfamilie efter adoptionslovens § 32 a, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at barnet skal adopteres uden samtykke, og Adoptionsnævnet har matchet barn og adoptanter. Barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i perioden, indtil Ankestyrelsen har udstedt bevilling til adoption, eller retten har ophævet Ankestyrelsens afgørelse, og ankefristen er udløbet. Den midlertidige placering er således gældende i den periode, hvor sagen behandles i domstolssystemet.



Den midlertidige placering sker efter adoptionsloven og er således ikke en anbringelse efter serviceloven. Dette betyder, at servicelovens bestemmelser om bl.a. det personrettede tilsyn, samvær og afgørelser om anbringelser ikke finder anvendelse, og at den kommende adoptivfamilie ikke er en plejefamilie efter serviceloven. Barnets flytning til den kommende adoptivfamilie i en midlertidig placering er dermed heller ikke betinget af, at der foreligger et grundlag for skift af anbringelsessted efter serviceloven. Anbringelsen af barnet efter serviceloven ophører på det tidspunkt, hvor barnet placeres midlertidigt hos den kommende adoptivfamilie. Dette tidspunkt anses at indtræffe, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om adoption uden samtykke, og Adoptionsnævnet har foretaget matchningen mellem barn og adoptivfamilie. Det bemærkes, at da der ikke er tale om en plejefamilieanbringelse efter serviceloven, har den kommende adoptivfamilie ret til, at deres anonymitet i forhold til de biologiskeoprindelige forældre opretholdes under den midlertidige placering.

De biologiskeoprindelige forældres ret til samvær med barnet efter serviceloven bortfalder, når barnet placeres midlertidigt efter adoptionslovens § 32 a. ~~De biologiske forældre~~Forældrene har i stedet mulighed for at søge om fastsættelse af samvær efter § 20 a i forældreansvarsloven. Der henvises til afsnit 17.7. i vejledning om adoption.

Hvis retten ophæver Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke, kan barnet efter § 66 b, stk. 6, i serviceloven forblive hos familien i en netværksanbringelse, hvis dette er bedst for barnet. Barnet er fra dette tidspunkt igen omfattet af servicelovens regler, hvilket bl.a. betyder, at kommunen skal træffe en afgørelse om anbringelse af barnet og om anbringelsesstedet. Hvilken kommune, der er forpligtet til at træffe afgørelse om anbringelse m.v. og i øvrigt yde støtte til barnet, følger af de almindelige regler i retssikkerhedsloven.

Bestemmelsen i adoptionslovens § 32 a om midlertidig placering finder ikke anvendelse, hvis barnet adopteres af sin plejefamilie efter adoptionslovens § 9, stk. 4. I disse tilfælde vil barnet fortsat være anbragt hos plejefamilien efter serviceloven, indtil der udstedes en adoptionsbevilling, dvs. også i den periode, hvor sagen eventuelt behandles af domstolene.

#### *Rettigheder og pligter under den midlertidige placering*

Den kommende adoptivfamilie har under den midlertidige placering forældremyndigheden over barnet efter forældreansvarslovens § 7 a, stk. 5. Dette betyder, at den kommende adoptivfamilie har de almindelige rettigheder og pligter, som følger af forældreansvaret, herunder omsorgspligten for barnet og ret til at træffe afgørelse om barnets forhold. Den midlertidige placering medfører derimod ikke et familieskifte, der etablerer et arveforhold mellem barnet og den kommende adoptivfamilie. Ankestyrelsen registrerer forældremyndigheden i CPR, når Adoptionsnævnet har matchet barn og adoptivfamilie.

Hvis retten ophæver Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke, foretager Ankestyrelsen registrering i CPR, således at det fremgår, at de biologiskeoprindelige forældre igen har forældremyndigheden.

Den kommende adoptivfamilie har endvidere forsørgelsespligten over for barnet under den midlertidige placering. Dette betyder, at adoptivfamilien ikke kan kræve, at der fastsættes en pligt for barnets biologiskeoprindelige forældre til at betale børnebidrag, og at et eventuelt fastsat børnebidrag bortfalder.

Efter adoptionslovens § 25 d, stk. 3, har den kommende adoptivfamilie i forbindelse med den midlertidige placering, på samme måde som hvis barnet var adopteret, ret og pligt til at modtage adoptionsrådgivning. Familien har endvidere mulighed for efter § 25 d, stk. 2, at anmode om yderligere adoptionsrådgivning under den midlertidige placering. Hvis familien har modtaget adoptionsrådgivning efter § 25 d, stk. 1, i forbindelse med den midlertidige placering af barnet, har familien hverken ret eller pligt til at modtage adoptionsrådgivning, når adoptionen af barnet gennemføres. Hvis rådgivningsforløbet ikke er afsluttet, når den midlertidige placering afløses af adoptionen, kan forløbet dog fortsætte uagtet, at der nu er tale om en adoption. Adoptionsrådgivning er nærmere beskrevet i afsnit 11.3. i vejledning om adoption.

Endelig bemærkes, at den kommende adoptivfamilie i forbindelse med den kommende placering har ret til fravær og barselsdagpenge efter barselslovens regler på samme måde, som hvis barnet var adopteret. Hvis bevillingen til adoption udstedes, inden retten til fravær og til barselsdagpenge efter barselsloven er brugt fuldt ud under den midlertidige placering, kan den resterende fraværperiode med ret til barselsdagpenge afholdes, efter at der er meddelt bevilling til adoption. Der starter således ikke en ny periode med ret til fravær efter barselsloven, når adoptionsbevillingen er udstedt.

#### *Bortfald af forældrenes ret til orientering efter § 23 i forældreansvarsloven*

Efter § 23, stk. 1, i forældreansvarsloven har en forælder, som ikke har forældremyndigheden, ret til at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger. En sådan forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold, hvis disse findes på skoler og i børneinstitutioner. Der må dog ikke gives fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaveren.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan de nævnte institutioner m.v. nægte at give konkrete oplysninger og udlevere dokumenter om barnets forhold, hvis det må antages at være til skade for barnet. Endvidere kan Familieretshuset efter bestemmelsens stk. 3 i særlige tilfælde efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden eller fra en af de nævnte institutioner m.v. fratage den forælder, der ikke har forældremyndighed, adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter stk. 1. Afgørelsen har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen m.v. modtager meddelelse om afgørelsen.

Forældrenes ret til orientering m.v. bortfalder, hvis barnet adopteres. Det følger således af § 16 i adoptionsloven, at ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets oprindelige slægt. Adoption medfører således et fuldstændigt familieskifte. Når et barn er blevet bortadopteret, har barnets oprindelige forældre derfor ikke længere ret til orientering m.v. om barnet efter § 23 i forældreansvarsloven.

Efter § 23, stk. 4, i forældreansvarsloven bortfalder forældrenes adgang til at få orientering m.v. om barnet efter bestemmelsens stk. 1, når barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven. Dette har virkning fra det tidspunkt, hvor den pågældende institutionen m.v. modtager meddelelse om, at barnet er blevet midlertidigt placeret.

Med denne bestemmelse sikres det, at forældrene ikke gennem orienteringsretten i § 23 kan få oplysninger om barnet, der sætter dem i stand til at identificere adoptionsansøgerne og deres bopæl. Dette ville give forældre, der modsætter sig bortadoptionen, mulighed for at opsøge barnet og dermed modarbejde det kommende familieskifte, som Ankestyrelsen har vurderet bedst for barnet.

Det påhviler adoptionsansøgerne at give besked til de relevante institutioner m.v. om, at orienteringsretten er bortfaldet. Ankestyrelsen sørger for at orientere dem herom i forbindelse med behandlingen af adoptionssagen.

Hvis retten ophæver Ankestyrelsens adoptionsafgørelse, og fristen for at anke dommen er udløbet, genindtræder forældrenes forældremyndighed over barnet, hvorefter forældrene som forældremyndighedsindehavere har ret til oplysninger om barnet.

## Kapitel 14

### *Udslusning af barn*

Når barnet skal flyttes fra sine sædvanlige omgivelser, er det væsentligt, at der tilrettelægges et udslusningsforløb, som tager udgangspunkt i det enkelte barn, herunder blandt andet barnets alder, dets relationer og eventuelle særlige behov. Ligeledes er det vigtigt, at myndighederne i de tilfælde, hvor det

vurderes, at det vil være bedst for et barn at blive flyttet fra en plejefamilie til en adoptivfamilie, tilrettelægger forløbet med inddragelse af alle involverede parter med henblik på, at overgangen bliver så skånsom for barnet som muligt. VISO har mulighed for at bidrage med specialviden i forbindelse med tilrettelæggelsen af et udslusningsforløb.

## Kapitel 15

### *Indbringelse af sagen for domstolene*

Retssager om adoption uden samtykke behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 b. Det er fastlagt heri, at sagen kan indbringes for byretten med mulighed for anke til landsretten.

Retten beskikker advokat for sagens parter. For alle børn uanset alder gælder det, at der skal beskikkes en advokat for barnet i sager om adoption uden samtykke, jf. retsplejelovens § 475 c om partsstatus og advokatbeskikkelse.

Efter § 475 c, stk. 1, er sagens parter Ankestyrelsen, forældrene, barnet, barnets plejefamilie, hvis Ankestyrelsens afgørelse er truffet efter § 9, stk. 4, i adoptionsloven, og indehaveren af forældremyndigheden, hvis denne er en anden end forældrene. Sidstnævnte finder dog ikke anvendelse, hvis det er den kommende adoptivfamilie, der har forældremyndigheden, fordi barnet er midlertidigt placeret hos dem efter adoptionslovens § 32 a. Det forhold, at en sag om adoption uden samtykke er begyndt i barnets handlekommune, gør ikke, at kommunen anses for ansøger og dermed part i sagen.

Barnets partsstatus indebærer bl.a. en ret for barnet til på egen hånd at få prøvet Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke og til at anke rettens afgørelse. Den advokat, der beskikkes for barnet i en sag om adoption uden samtykke, kan derfor på barnets vegne indbringe sagen for retten og anke rettens afgørelse.

Ved behandlingen af sager ved retten, er det retten, der drager omsorg for sagens oplysning. Retten træffer selv bestemmelse om afhøring af parter og vidner samt om tilvejebringelse af udtalelser fra sagkyndige og af andre bevismidler, jf. retsplejelovens § 475 e. Retten skal sikre sig, at barnets perspektiv i sagen er tilstrækkeligt belyst. Dette kan bl.a. ske ved at inddrage de oplysninger, der er tilvejebragt under Ankestyrelsens sagsbehandling, men også ved en direkte inddragelse af barnet.

Det er forudsat i lovens forarbejder, at domstolene på baggrund af sagernes særlige karakter prioriterer sager om adoption uden samtykke højt, sådan at både byret og eventuelt landsret i videst muligt omfang berammer sagen hurtigst muligt og i øvrigt sørger for, at sagen fremmes mest muligt.

*Social- og Indenrigsministeriet, den*

Astrid Krag

/ Carina Fogt-Nielsen